

وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی
و تربیهٔ معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

کتاب معلم
رهنمای تدریس جغرافیه

صنف ۷

رهنمای تدریس جغرافیه صنف ۷

سال چاپ : ۱۳۹۶ هـ. ش.

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و تربیهٔ معلم

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

کتاب معلم

رهنمای تدریس جغرافیه

صنف هفتم

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ . ش.

مؤلفان:

- پوهاند غلام جیلانی عارض
- سرمولف الحاج نجیب الله امین افغان
- عبدالصمد رامکی غزنوی

ایدیت علمی و مسلکی:

- پوهنمل دوکتوراندوس رحمت **خواکمن**
- معاون سر مولف محمد رفیق مومند

ایدیت زبانی:

- سید محمود خلیق

کمیتهٔ دینی، سیاسی و فرهنگی:

حبیب الله راحل مشاور وزارت معارف در ریاست انکشاف نصاب تعلیمی.

- مولوی قیام الدین کشاف
- استاد رقیب الله ابراهیمی

کمیتهٔ نظارت:

- دکتور اسد الله محقق معین نصاب تعلیمی، تربیهٔ معلم ومرکز ساینس
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژهٔ انکشاف نصاب تعلیمی
- سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

طرح و دیزاین:

حمیدالله غفاری و حمید کریمی

بسم الله الرحمن الرحيم

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی   دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې   هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی   د بلوخو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو   د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي   پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي   هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي   لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به   لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر   وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

پیام وزیر معارف

استادان و معلمان محترم،

تعلیم و تربیه اساس توسعه و انکشاف هر کشور را تشکیل می دهد و نصاب تعلیمی یکی از عناصر بنیادی تعلیم و تربیه می باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی‌های جامعه وضع می گردد، واضح است که انکشافات علمی و ضرورت‌های جامعه همواره در حال تَطَوُر می‌باشد؛ بناءً لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق مطابق ایجابات عصر و زمان انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتاب رهنمای معلم که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده و با تکیه بر میتودهای جدید تدریس، فعالیت‌ها و مواد معلوماتی نیز در آن اضافه شده است که یقیناً برای فعال نگاه داشتن شاگردان در عملیهٔ تدریس مفید و مؤثر می‌باشد.

امیدوارم محتویات این کتاب که با استفاده از روش‌های آموزش فعال تألیف و تدوین شده است، مورد استفادهٔ شما استادان عزیز قرار گیرد. با استفاده از فرصت از اولیای محترم شاگردان تقاضا بعمل می آید تا در تعلیم و تربیهٔ با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا به این وسیله اهداف و آروزهای نظام معارف بر آورده گردد و نتایج و دست آوردهای خوبی برای نسل جوان و کشور ما داشته باشد.

استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات و ارزشهای دین مبین اسلام، نیازمندی‌های جامعه و منافع ملی و وطندوستی با معیارهای جدید علمی ساینس و تکنالوژی انکشاف نماید.

به منظور نیل به این مأمول بزرگ ملی از تمام شخصیت‌های علمی، دانشمندان تعلیم و تربیهٔ کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائهٔ نظریات و پیشنهادات رهنمودی و سودمند خویش مؤلفان ما را در بهبودبخشی بیشتر از پیش تألیف کتب درسی و رهنماهای معلمان یاری نمایند.

از همهٔ دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و نیز از مؤسسات محترم ملی و بین المللی و سایر کشورهای دوست که در تهیه و ترتیب نصاب تعلیمی جدید، طبع و توزیع کتب درسی و رهنماهای معلمان زمینه سازی و یا همکاری‌های مادی یا معنوی نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی نموده تداوم همکاری‌های شان را آرزو می‌نمایم.

و من الله التوفیق

دکتور اسدالله حنیف بلخی

وزیر معارف

فهرست عناوین

فصل اول

کلیات پروگرام درسی علم جغرافیه

۱ـ مقدمه

اهمیت تعلیم و تربیت و رسالت معلمان

دانشمندان هر کدام تعلیم و تربیه را به شکل‌هایی تعریف کرده اند. عده ای تعلیم و تربیت را انتقال، ارزیابی و توسعه یی میراث فرهنگی گذشته گان می‌دانند. عده ای نیز تعلیم و تربیت را تشکیل نهایی، صفات و قابلیت‌های معین در فرد خوانده اند. پاره ای هم تعلیم و تربیت را آشکار ساختن استعدادهای نهفته در فرد یا به بیان روشن تر به فعل در آوردن توانایی و استعدادهای فرد می‌شمارند. برخی از دانشمندان تعلیم و تربیت را آماده کردن فرد برای زنده‌گی کردن در اجتماع معین و آشنا ساختن وی به آداب و رسوم و عقاید و افکار خاص می‌پندارند. امروز نظریات مفیدتری دربارهٔ ماهیت تعلیم و تربیه به وسیلهٔ دانشمندان بزرگ ابراز شده است که نقل آنها در این مقدمه دارای اهمیت خاص است.

بعضی از مربیان، تعلیم و تربیت را رهنمایی جنبه‌های متعدد ابعاد جسمی فرد، یعنی جنبه‌های جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی، کاری، هنری، معنوی و جنبهٔ اخلاقی می‌دانند.

جان دیویی، تعلیم و تربیت را تجدید نظر در تجربیات و تشکیل مجدد آنها به گونه‌های که موجبات رشد بیشتری را در فرد فراهم نماید، تلقی کرده است.

همه تعاریف فوق از جهاتی درست اند، اما به تنهایی بسنده نیستند. مربیان از تعلیم و تربیت شاگردان انتظار زیادی دارند. آنها از شاگردان انتظار دارند که در کنار فراگیری علم و هنر با فرهنگ و آداب و رسوم کشور خود آشنا شده و به منظور سازگاری با جامعه و ورود موفقانه به اجتماع، عادات، مهارت‌ها و نگرش‌های خاصی را کسب کنند، تا در نتیجهٔ شگوفایی استعداد بتوانند قابلیت‌های خود را تبارز دهند، مهارت‌های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین نیازهای اقتصادی جامعه یاد بگیرند. از سوی دیگر انتظار می‌رود ابعاد وجودی شاگردان که توسط زیست شناسان، روان شناسان، جامعه شناسان، فلاسفه و علمای اخلاقی شناسایی شده است، از طریق بازدهی تعلیم و تربیت رهنمایی، رشد و توسعه یابد.

از نظر دین اسلام، هدف تعلیم وتربیت، پرورش انسان کامل است. و انسان کامل کسی است که همه ابعاد جسمی او در حد توانایی رشد و تکامل پیدا کند. وظیفه مهم معلمان؛ رشد ابعاد جسمی انسان است چه موضوعات مختلف درسی هر کدام به دنبال تحقیق و پرورش بعد خاصی از وجود آدمی است.

هدف تعلیم و تربیت، پرکردن ذهن متعلم از حقایق و واقعیت‌های مختلف نیست. شاگرد خوب الزاماً کسی نیست که معلومات زیادی کسب کرده است، برعکس شاگرد خوب کسی است که ابعاد جسمی او در همه زمینه‌ها رشد پیدا کرده باشد و یاد گرفته باشد که چگونه یاد بگیرد. چنین فردی در تمام عمر در پی یادگیری است. دست

آورد تعلیم و تربیت این نیست که تنها به تربیت نخبگان توجه کند و به بقیه شاگردان بی اعتنایی کنند. نظام تعلیم و تربیت مطلوب، پرورش استعداد همه گان را مورد توجه قرار میدهد. تعلیم و تربیت به معنای صحیح آن به تحقیق همه ی اهداف تعلیم و تربیت توجه می‌کند. از سوی دیگر معلم آگاه و وارد به مبانی صحیح تربیتی، در همهٔ دوره‌های تحصیلی به تحقق تمام اهداف عمومی آموزش و پرورش از طریق فعالیت‌های مختلف درسی براساس برنامه طرح توجه دارد.

شاگردان در دورهٔ نوجوانی دارای مشخصات خاصی هستند. در این دوره متعلمین به لحاظ بدنی وارد مرحلهٔ جدیدی از تغییرات جسمانی می‌شوند. ارتباط شاگردان با یکدیگر و گروه همسالان در این دوره شکل مخصوصی به خود می‌گیرد. آماده گی شاگردان در این دوره برای انجام کارهای اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیادتر از دورهٔ کودکی آنان است. نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از همآهنگی با دیگران و انجام کارهای خوب و کمک به دیگران لذت می‌برند. آنها دوست دارند که خود به طور مستقل بسیاری از امور مربوط به خویش را انجام دهند. آنان در این دوره، علاقه بیشتری برای درک اسرار عالم و یادگیری دربارهٔ طبیعت و عالم معنا از خود نشان می‌دهند. ذوق هنری و حس زیبا شناسی کودکان در این دوره بیش از دورهٔ کودکی است. نوجوانان علاقه دارند که خود را به شکل‌های مختلف بیان کنند. آنها فرصت‌های مختلفی را برای آموزش فراهم می‌کنند. گاهی برخی از کارهای شاگردان همواره خوش آیند معلم نیست اما این فرصت‌ها از اهمیت تربیتی بالاتر برخورداراند. یک معلم آگاه، توجه دارد که از این فرصت‌ها برای رشد ابعاد جسمی شاگردان خود در زمینه‌های مختلف علمی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، دینی، جسمانی و عقلانی استفادهٔ بیشتر نماید.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان با در نظر داشت جامعهٔ افغانی و انکشاف همه جانبهٔ علم و دانش در جهت آموزش و پرورش برای افراد آن ضروری پنداشته می‌شود. نکات ذیل شاخص‌های تعلیم و تربیه می‌باشد:

اهداف اعتقادی و اخلاقی

ـ تقویهٔ ایمان و اعتقاد به اساسات دین مقدس اسلام، توسعهٔ بینش اسلام عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآنی و سنن پیامبر (ص)

ـ ایجاد روحیهٔ خودشناسی به منظور خداشناسی

ـ تقویهٔ روحیهٔ اعتماد به نفس و الزام به سجایای اخلاقی

ـ ایجاد روحیهٔ نظم دسیپلین و رعایت ارزشهای قانونی.

ـ تقویهٔ روحیهٔ درک مسئوولیت در برابر ارزشهای تعلیمی، تربیتی و اجتماعی.

اهداف علمی و آموزشی

در نتیجهٔ مراحل آموزشی که به وسیله نصاب تعلیمی و سایر فعالیتهای ماورای نصاب تعلیمی صورت می‌گیرد، شاگردان دانش اساسی و لازمی را کسب و مهارتهای عالیتر فکری را انکشاف خواهند داد. بنابر این اهداف مهم علمی و آموزشی زیر در نظر گرفته شده است:

ـ کسب و تقویهٔ مهارتهای آموزشی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان‌های رسمی و خارجی.

ـ آموختن مهارتهای آموزش: انکشاف استعدادها برای ارزیابی خودی در مراحل آموزش و نتایج حاصله از آن.

ـ تقویهٔ قابلیت تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه‌های علمی، فرهنگی و فنی.

ـ آموزش علوم، فنون تکنالوژی معاصر وکسب مهارتهای فردی و اجتماعی مورد نیاز.

ـ کسب مهارت‌ها جهت حل معضلات و پرابلم‌های فردی و اجتماعی.

اهداف فرهنگی و هنری

ـ شناخت فرهنگ و هنر (صنایع دستی، سوزن دوزی، خامکدوزی، بافت، رسامی، خطاطی، نقاشی، تزیین خانه و موزیک) و هنرهای سالم جهانی و نیز پرورش و رهنمایی ذوق و استعدادهای هنری و زیبایی شناسی.

ـ آگاهی از تاریخ، فرهنگ، تمدن ملی و اسلامی افغانستان و جهان.

ـ حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیدهٔ جامعهٔ افغانستان.

ـ انکشاف مهارت‌های هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و جمعی.

اهداف مدنی و اجتماعی

تعقیب اهداف ذیل در انکشاف موقف شاگردان بحیث اعضای یک فامیل، محل، منطقه، اجتماع ملی و بین المللی کمک خواهد کرد.

ـ تقویه روحیه حفاظت از نوامیس ملی، تحکیم بنیاد روابط خانواده برپایهٔ تساوی حقوق و اخلاق اسلامی.

ـ تقویهٔ روحیهٔ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبستگی ملی و بین المللی.

ـ انکشاف حسن خیر خواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگ و قتل ناحق انسان و مبارزه با مواد مخدر.

ـ تقویهٔ و روحیهٔ احترام به قانون و رعایت آن حمایت از حقوق قانونی همگانی بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی و اجتماعی و وابستگی سیاسی و امثال این‌ها.

ـ انکشاف روحیهٔ مشارکت در فعالیت‌های دینی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی.

ـ ایجاد روحیهٔ حل مسالمت آمیز اختلافات و برخوردها بطور صلح آمیز و سازنده.

ـ ایجاد روحیهٔ فرهنگ شکیبایی وتفاهم.

ـ تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تجارب و دستآوردهای علمی و تخنیکی جامعهٔ بین المللی.

ـ تقویهٔ روحیهٔ احترام به کرامت انسانی و اساسات حقوق بشر.

ـ رشد انکشاف روحیهٔ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از حقوق آنان.

ـ تقویهٔ روحیهٔ رعایت حقوق بزرگان، همسایه گان، شهروندان با موازین جامعهٔ مدنی.

اهداف اقتصادی

ـ درک ضرورت‌های انکشافی و اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده.
ـ درک ارزش و اهمیت کار و تقویهٔ روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید.
ـ ایجاد روحیهٔ صرفه جویی، قناعت و پرهیز از اسراف وتجمل گرایی.
ـ شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوهٔهای مناسب استخراج و استفاده از آنها و پرورش روحیهٔ حراست از اموال ملی و منابع طبیعی.

اهداف عمومی دورهٔ متوسطه از صنف (۷-۹)

شاگردانی که دوره ابتداییه را موفقانه سپری نمایند. طبق خواهش شامل این دورهٔ تعلیمی و تربیتی می‌شوند.

هدف کلی این دوره انتخاب مسیرهای مختلف زنده‌گی مطابق با استعداد و علاقهٔ شاگردان و با در نظرداشت ضرورت‌ها و امکانات کشور می‌باشد، اهداف این دوره را قرار ذیل میتوان در نظر داشت:

۱. تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده گی برای دورهٔ بعدی.
۲. توسعه معلومات و تعمق در مسایل دینی، اخلاقی و مبانی اعتقادی و آشنایی مزید به دانش اسلامی.
۳. انکشاف روحیهٔ خود شناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوند (ج)
۴. تشخیص استعدادهای شاگردان در رشته‌های مختلف درسی
۵. گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان دربارهٔ محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفته بشری که با مفاهیم، وسایل و اساسات ساینس استوار باشد.
۶. انکشاف متوازن آموزش زبانهای رسمی کشور، تقویهٔ زبان‌های مادری و زبانهای خارجی و انکشاف سویهٔ علمی شاگردان در افاده مرامها به صورت تحریری و شفاهی.
۷. انکشاف روحیهٔ اخوت، تعاون، صلح و همبستگی ملی، ضدیت با جنگ‌های ناروا و تروریزم، مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبعیض و تعصب و سمت دهی شاگردان در راستای رقابت‌های سالم در کارهای شایسته.
۸. رشد مهارتهای تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعدادهای آنها.
۹. پرورش روحیهٔ مسئوولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیت‌های دینی، فرهنگی و اجتماعی.
۱۰. پرورش علاقهٔ شاگردان به کار وسعی و تلاش در جهت فراهم ساختن زمینه‌های علمی آن.
۱۱. انکشاف مهارت‌های سنجش خودی در مراحل آموزشی.
۱۲. مواظبت از صحت جسمی خویش.

۲ـ معرفی برنامهٔ درسی صنف:

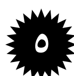
ارزش آموزش علم جغرافیه در دورهٔ متوسطه

وزارت معارف وظیفه دارد که فرزندان کشور را انسان‌های آگاه و متمدن بار آورد، و این کار مستلزم آن است که متعلمان عزیز ما در دوره تحصیلی علاوه بر شناخت رشته‌های علوم و ریاضیات با دین، اخلاق، تاریخ، مدنیت و جغرافیای پیرامون خویش نیز به طور دقیق و عمیق آشنا شوند.

مطالعه تاریخ کشور از یکسو متعلمین را با مفاخر علمی و ادبی و سیاسی گذشتهٔ شان آشنا می‌سازد و به آنها هویت تاریخی می‌دهد، و از حوادث و رویدادهای تاریخ ذهن متجسس متعلمین را به تجزیه و تحلیل وامی دارد و آنها را قادر می‌سازد که حوادث و رویدادهای روز را به خوبی تجزیه نمایند.

در جهان امروز که برخی آن را به دهکدهٔ جهانی یاد میکنند، هر انسانی نه تنها باید با شهر و کشور خویش آشنا باشد، بلکه باید تمام کشورهای جهان را بشناسد و مشخصات طبیعی و اقلیمی، انسانی، اقتصادی و سیاسی مناطق و کشورهای مختلف جهان را بداند. علمی که میتواند این نیاز را بر آورده سازد جغرافیه است. آموزش جغرافیه متعلمین را با کشور، منطقه و جهان و حتی منظومه شمسی و کهکشان‌ها آشنا می‌سازد.

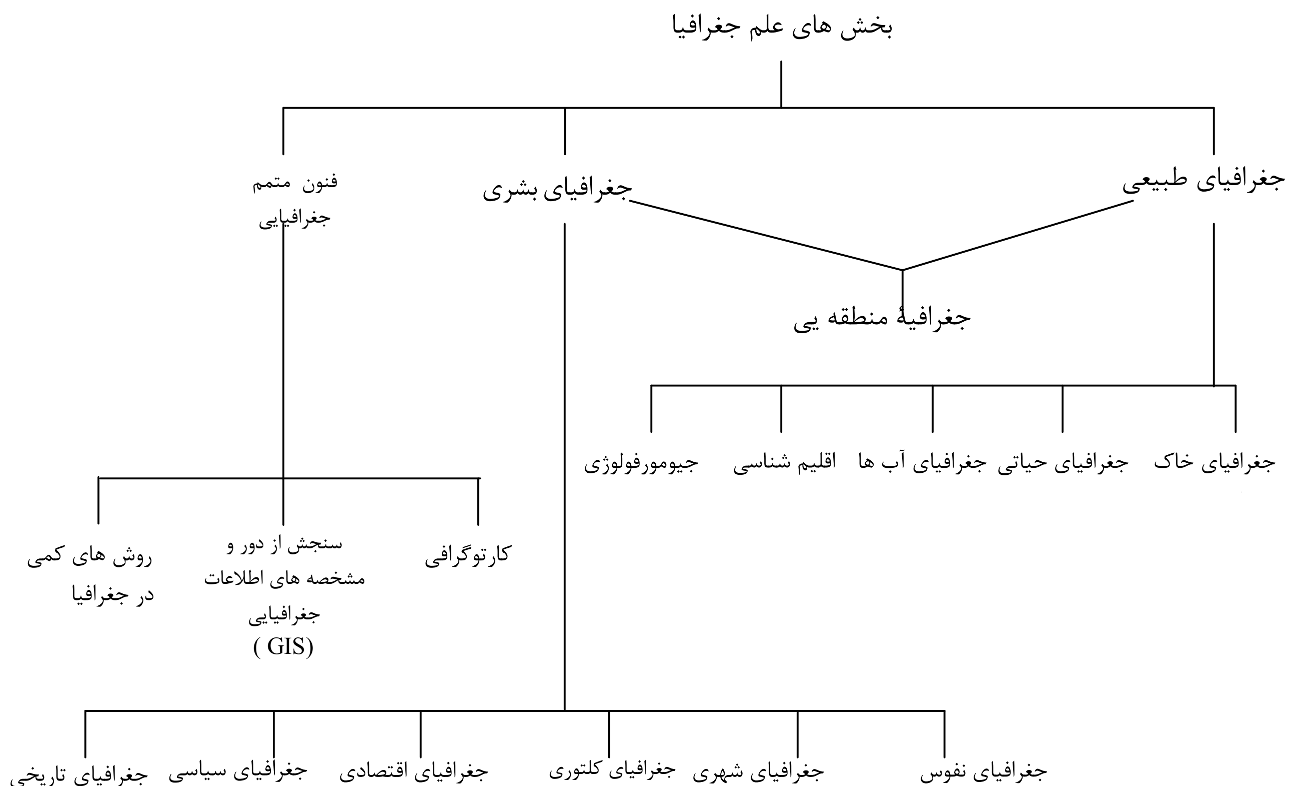
انسان‌ها دارای نیروهای غریزه یی هدایت کننده است تابه طور غریزه یی نظم و نسق یابند، بلکه آنها باید از ارزش‌های: هنجارها، نمادها و قوانینی که در جامعهٔ خاص و یا همه جوامع بشری پذیرفته شده، پیروی کنند. این مجموعه قواعد و ضوابط رفتار چنان گسترده و پیچیده است که نیازمند آموزش رسمی در مکاتب می‌باشند. فرزندان ما علاوه بر ارزش‌ها و هنجارهای پذیرفته شده اجتماعی باید با قوانین رسمی کشور خویش نیز آشنایی پیدا کنند. تا بتوانند زنده‌گی آزاد منشانه داشته از عزت و کرامت انسانی برخوردار باشند.

ـ جغرافیه چیست؟

جغرافیه در یافت روابط پدیده‌های بشری با موضوعات طبیعی است که رابطهٔ متقابل بشری و طبیعی دست آوردها و تسهیلات را برای انسان در سطح زمین فراهم می‌سازد.

ضمناً علم جغرافیا از عناصر و منابع سطح زمین بحث می‌کند. در واقع، جغرافیه هم از طبیعت (اقلیم، منابع طبیعی، کوه‌ها، دریاها، بحرها، دشت‌ها، حیوانات، گیاها، جنگل‌ها و ...)، و هم از مسایل بشری (جمعیت و نفوس، کشورها، نژادها، زبان، ارتباطات و حمل و نقل) و هم از رابطه انسان و طبیعت (مسایل مربوط به محیط زیست) و برنامه‌های انسانی برای بهره برداری خردمندانه از منابع زمین بحث میکند.

علم جغرافیه که روابط انسان با محیط و تأثیرات متقابل آن را بالای یک دیگر مطالعه می‌نماید به دو بخش عمده تقسیم میشود:

۱ـ جغرافیای فزیکی (طبیعی): پدیده‌های طبیعی و تأثیر متقابل آن را بالای انسان مطالعه می‌نماید.

۲ـ جغرافیای بشری: (انسانی): پدیده‌های بشری و تأثیر متقابل آن را بالای محیط طبیعی مطالعه می‌نماید.

جغرافیای طبیعی با علوم ذیل رابطه دارد:
ـ خاک شناسی،هایدرولوجی (آب شناسی)، هواشناسی، اقلیم شناسی، بیولوژی، جیولوجی و علوم نباتی.
جغرافیای بشری با علوم ذیل رابطه دارد:
ـ نفوس شناسی (جمعیت شناسی)، بشر شناسی، جامعه شناسی، اقتصاد، علوم سیاسی، تاریخ و حتی توریزم
همچنین جغرافیه دارای فنون متمم خاص میباشد که با علوم فضایی، هندسه، کارتوگرافی و سیستم معلوماتی جغرافیه (GIS) وغیره ارتباط دارد.

اهمیت آموزش علم جغرافیه:

در جهان امروز که برخی آن را دهکدهٔ جهانی می‌نامند، هر انسانی نه تنها باید کشور خود را بشناسد بلکه خصوصیات طبیعی، اقلیمی، انسانی، اقتصادی، سیاسی سایر مناطق و کشورهای جهان را بداند. علمی که می‌تواند این نیازمندی را بر آورده سازد جغرافیه است.

از آنجاییکه انسان در روی زمین زنده‌گی می‌کند و برای زنده‌گی خود نیازمند اطلاعاتی درباره منابع طبیعی و انسانی روی زمین و نحوهٔ توزیع و پراکنده گی آنها می‌باشد، مضمون جغرافیه، معلومات و تحقیق درباره توزیع و پراکنده گی منابع طبیعی و انسانی را ارائه می‌نماید، لازم دیده میشود که در دوره‌های مختلف مکتب جغرافیه، تدریس شود. دانش جغرافیایی به شاگردان کمک خواهد کرد که دربارهٔ حدود و موقعیت کشور خویش آشنایی پیدا کنند، قاره‌ها و کشورهای مختلف را بشناسد، با اقلیم و آب و هوای کشور وجهان آشنا شوند. منابع طبیعی کشور خود و جهان را بشناسند. میزان ونحوه توزیع نفوس و جمعیت را در کشور خود و سایر کشورها بدانند. خواندن جغرافیه متعلمین را قادر خواهد ساخت که در امور اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود آگاهانه تصمیم بگیرند و در زنده‌گی آینده خود موفقیت‌های بیشتری را کسب نمایند.

اهداف آموزش جغرافیه

مضمون جغرافیه باید موجبات شناخت و همبستگی شاگردان را در افغانستان با کشورهای همجوار تحکیم و تقویت بخشد.
از مضمون جغرافیه دورهٔ ثانوی انتظار میرود که اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی ذیل را تأمین و بر آورده سازد:

- شاگردان دربارهٔ جغرافیای طبیعی کشور و جهان معلومات کسب نمایند؛
- شاگردان در مورد آفات و حوادث طبیعی معلومات پیدا کنند؛
- شاگردان دربارهٔ توریزم و مناطق توریستی کشور و جهان معلومات حاصل کنند؛
- شاگردان دربارهٔ جغرافیای سیاسی کشور و جهان آگاهی پیدا کنند؛
- شاگردان دربارهٔ جغرافیای بشری افغانستان و جهان معلومات حاصل کنند؛
- شاگردان در مورد زمین، سیارات، آفتاب، نظام شمسی و کهکشان‌ها معلومات کسب کنند؛
- شاگردان بتوانند انواع اقلیم را از هم تفکیک نمایند؛
- شاگردان در بخش‌های زراعت، مالداری، تجارت و صنعت مهارت کاری پیدا کنند؛

- آنها بتوانند نقشه را بخوانند و عملاً از آن استفاده نمایند؛
- شاگردان بتوانند اوضاع مختلف طبیعی، سیاسی، اقتصادی و مواصلاتی کشور و جهان را به روی نقشه‌ها تشخیص دهند؛
- شاگردان بتوانند عوامل تمرکز و پراکنده گی نفوس را در نقاط مختلف کشور و جهان، تشخیص داده و توضیح دهند؛
- شاگردان بتوانند کهکشان‌ها، سیارات، منظومه‌ها و ستاره‌ها را از یکدیگر تفکیک کنند؛

دیدگاه برنامه درسی جغرافیه:

در آموزش جغرافیه، دیدگاه برنامۀ درسی کسب بینش جغرافیایی و استفاده کاربردی از این آموزش‌هاست. منظور از کسب بینش جغرافیایی شناخت مکان (موقعیت، خصوصیات طبیعی و انسانی، توزیع پدیده‌ها) رابطه متقابل انسان به مکان (تأثیرات طبیعت بالای انسان و تأثیر انسان بالای طبیعت) درک رابطه مکان‌ها با یکدیگر (مناسبات اقتصادی، فرهنگی و سیاسی ...) استفاده کاربردی از جغرافیه در برنامه ریزی شهری، زراعت، نفوس، آسکان و محیط...

جدول وسعت و تسلسل جغرافیه در صنف هفتم، هشتم و نهم

نام درس	صنف هفتم	صنف هشتم	صنف نهم
جغرافیه	فصل اول: مبادی جغرافیه • مفاهیم و اصطلاحات جغرافیایی • تعریف علم جغرافیه • فواید خواندن جغرافیه • خصوصیات کره زمین • دایره قطب شمال و دایره قطب جنوب • منطقه حاره، مناطق معتدله شمالی و جنوبی، مناطق سرد قطبی • حرکت وضعی و حرکت انتقالی	فصل اول: جغرافیای اروپا • موقعیت و حدود اربعه • جغرافیای طبیعی • جغرافیای سیاسی • جغرافیای بشری • جغرافیای اقتصادی • جغرافیای مواصلاتی	فصل اول: افریقا • موقعیت و حدود اربعه • جغرافیای طبیعی • جغرافیای سیاسی • جغرافیای بشری • جغرافیای اقتصادی • جغرافیای مواصلاتی
جغرافیه	فصل دوم جغرافیای افغانستان: • موقعیت • جغرافیای طبیعی • جغرافیای بشری	فصل دوم: جغرافیای امریکا • موقعیت • جغرافیای طبیعی • جغرافیای سیاسی • جغرافیای بشری • جغرافیای اقتصادی • جغرافیای مواصلاتی	فصل دوم: موقعیت استرالیا، اقیانوسیه و انتارکتیکا • جغرافیای طبیعی • جغرافیای سیاسی • جغرافیای بشری • جغرافیای اقتصادی • جغرافیای مواصلاتی • اقیانوسیه • انتارکتیکا (قطب جنوب)
جغرافیه	فصل سوم: جغرافیای آسیا • موقعیت • جغرافیای بشری • جغرافیای طبیعی • جغرافیای اقتصادی • جغرافیای مواصلاتی • جغرافیای سیاسی		

استراتژی‌های تدریس در آموزش جغرافیه

استراتژی‌های تدریس نصاب تعلیمی دروس جغرافیه مانند سایر رشته‌ها متنوع بوده. ولی مضمون جغرافیه ستراتژی‌های خاص خود را دارد که با محتوای موضوعات آن مناسب است:

در اینجا لازم است که به استراتژیهایی بپردازیم که با محتوای مضمون جغرافیه، شرایط افغانستان، سطح علمی و سنی شاگردان سازگار باشد. این ستراتژی‌ها بر این اصل استوار است که تعلیم بر محور شاگرد می‌چرخد و معلم تنها کار تعلیم را تسهیل میکند. تعلیم صحیح نیازمند ستراتژی‌های گوناگونی است که باید با محتوای مضمون متناسب باشند. مهمترین ستراتژی‌ها عبارتند از:

۱- جستجو و حل مساله

استراتژی حل مسایل یک ستراتژی است که سؤالات اساسی ای را مطرح میکند و شاگردان باید جواب دهند و حل آنها را بیابند. شاگردان این کار را باید از طریق تفحص معلومات و حقایق در مراحل زیر انجام دهند:

تعیین مسأله، انتخاب نمونه، فرضیه سازی، گردآوری بیان راه حل‌های ذهنیتی یا طرح حل مسأله، جمع آوری بیانات و تحلیل، نتیجه گیری از بیانات، اظهار نظر – دقت بیشتر. معلم می‌تواند از این استراتژی در خلال ارائه مسایل زنده‌گی واقعی (اقتصادی، اجتماعی و محیطی) استفاده کند و شاگردان را به چند گروپ تقسیم نماید تا درباره راه حل‌های ممکن بحث کنند. معلم باید شاگردان را کمک کند تا منابع لازم را در اختیار آنها قرار دهد، عملیات تعلیم و تربیت را تنظیم نماید، و آنها را تشویق نماید تا از مهارتهای خود در بحث و جستجو استفاده کنند.

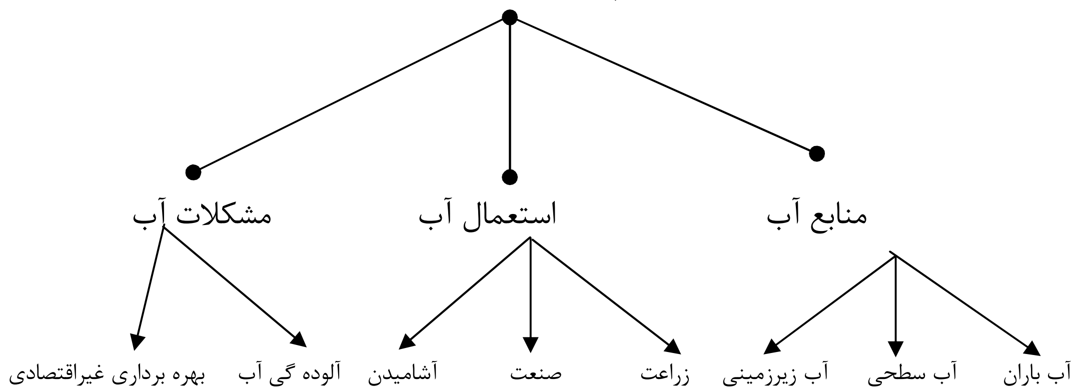
۲- تحلیل متن

این ستراتژی در تدریس مضمون تاریخ و معلومات مدنی و جغرافیه استفاده میشود. این استراتژی از متونی که از مراجع مختلف انتخاب میگردد، استفاده میشود. این استراتژی شامل مراحل زیر است:

- بعد از آنکه متن اصلی برای شاگردان توزیع شد، معلم آنرا می‌خواند؛
- به شاگردان یک فرصت کوتاه میدهد تا متن را بخوانند و روی سؤالاتی که مطرح میشود فکر کنند؛
- معلم و شاگردان در مباحثۀ گروپی روی جوابها بحث می‌کنند؛
- معلم بین متن اصلی و سایر مواد ارتباط برقرار می‌کند تا رابطه بین مضمون‌های مختلف برقرار شود.

۳- شبکه‌های مفاهیم

در این روش یک مجموعۀ مفاهیم به شاگردان داده می‌شود تا آنها را بهم ربط دهند از این روش در مضمون جغرافیه استفاده می‌شود که این مطلب به اصطلاح ترکیب و یاسنتیز مفاهیم نیز یادمیشود. به مثال ساده زیر توجه کنید:

۴- فراگیری فعالیت

این نوعی از فراگیری است که معلم شرایط آموزشی مناسبی را فراهم می‌سازد که شاگردان فعالیت‌های فراگیری را به دقت انجام دهند. معلم هنگام فعالیت شاگردان باید موارد ذیل را مراعات نماید: تفاوتهای فردی شاگردان، تناسب فعالیت‌ها با هدف، تمرکز بر مهارتهای عالی فکری. به مثال ذیل توجه فرمایید:

- یک مسافرت زمینی را از کابل به ولایت هرات شروع کنید و نام شهرهای مهمی را که از آنها میگذرید بنویسید.

۵- استراتیژی تدریس مستقیم

زمانی از این روش استفاده میشود که معلم بخواهد مطالب را با استفاده از روش بیان و گفتگو ارائه کند. در این روش نقش اساسی را معلم ایفا میکند. این روش برای تدریس موضوعات تاریخی (مانند جنگ جهانی اول) مناسب است. معلم می‌تواند از این روش برای تدریس مفاهیم و رسیدن به تعمیم استفاده کند، در صورتی که از شیوهٔ قیاسی استفاده کند مراحل ذیل را مراعات نماید:

- تعریفی رابرای مفهوم ... ارائه کند؛
- با شاگردان دربارهٔ خصوصیات اقتصاد بحث کند؛
- مثالهای از مفهوم اقتصاد (زراعت، تجارت و ...) ارائه کند؛
- با ارائه مثالهایی به شاگردان مفهوم بدهد و از آنها بخواهد که آنها را دسته بندی کنند.
- مثالهایی از مفاهیم به شاگردان بدهد و از آنها بخواهد آنها را دسته بندی کنند.

۶- استراتیژی کارگروپی

در این روش شاگردان به چند گروپ چهار تاشش نفری تقسیم میشوند. این روش فراگیری فعال را از طریق گوش دادن صحیح و مهارتهای بحث و گفتگو، تشویق می‌کند. در این روش شاگردان هرگروپ برای رسیدن به اهداف مشترک با یکدیگر کار میکنند. معلم میتواند از برخی وسایل برای کمک به شاگردان استفاده کند. از روش کار گروپی میتوان در انجام تحقیقات ساده، ترسیم نقشه، اجرای یک نمایشنامه، ساختن یک مدل استفاده کرد.

۷- بازی نقش

این روش از روشهای مهم فراگیری فعال به شمار میرود. در این روش از شاگردان خواسته میشود که نقش‌هایی معینی را که در زنده‌گی واقعی وجود دارد بازی کنند، معلم باید به هر یک از شاگردان بگوید که چه نقشی را ایفا نماید.

۸- روش تمرین

تمرین یکی از فنونی است که از قدیم در امر آموختن به کار رفته است. امروز که هدف‌های تربیتی در حیطه‌های دانستنی ذهنیتی و مهارتی تنظیم میشود، مسوولیت معلم در دادن تمرین‌های مناسب به متعلمین بیشتر میشود. تمرین انواع مختلفی دارد مانند تمرین تکراری، تمرین استنباطی تمرین‌های چند جوابه، خانه خالی معلوماتی که همراه با تفکر، استدلال و کار برد مفاهیم است و تمرین‌های عملی: از تمرینهای عملی میتوان برای کسب مهارت در خواندن نقشه‌های تاریخی، جغرافیایی، پیدا کردن طول و عرض جغرافیایی و شجره نامه رجال و اشخاص برجسته استفاده کرد.

۹- روش توضیحی

روش توضیحی عبارت است از انتقال مستقیم اطلاعات به متعلمین با استفاده از مطالب چاپی، تشریح درس و سایر رسانه‌ها، در این روش معلم مفاهیم و موضوعات درسی را برای شاگردان عرضه میکند، از جمله محاسن روش توضیحی این است که میتوان مجموعهٔ کامل از حقایق، اصول و مفاهیم را به شیوهٔ ای منسجم به متعلمین آموخت. از محدودیت‌های این روش آن است که شاگرد مطالب حاضر و آماده را دریافت میکند و در کشف حقایق فعال نمی باشد این روش در صورتی که با سایر روشها به کار برده شود مؤثر خواهد بود. از روش توضیحی در آموزش بیساری از مفاهیم علمی میتوان استفاده کرد.

۱۰- روش مباحثهٔ گروپی

روش مباحثه یکی از کهن ترین روش‌هایی است که در طول تاریخ تعلیم و تربیت به کار رفته است. در روش مباحثهٔ گروپی، معلم ابتدا شاگردان را به چند گروپ تقسیم میکند برای هر گروپ موضوع را مشخص میکند و از شاگردان میخواهد تا دربارهٔ آن بحث کنند. در پایان یک نفر از اعضای گروپ نتیجه را به اطلاع سایر شاگردان میرساند.

بحث گروپی روشی است که به افراد فرصت میدهد تا نظریات، عقاید و تجارب خود را با دیگران درمیان بگذارند. اگر معلم در بحث گروپی نظارت نکند ممکن است که وقت گروپ‌ها صرف صحبت‌های بی فایده شود. از این روش میتوان در آموزش موضوعات اجتماعی، قضاوت در مورد عملکرد قهرمانان تاریخی و یا مسایل مربوط به جغرافیایی استفاده کرد.

۱۱- سیر واحد کار (پروژه یی)

سیر واحد کار مستلزم بررسی، جمع آوری اطلاعات و یافتن راه حل، مطالعه و انجام کار عملی است. این روش معمولاً در خارج از مکتب صورت میگیرد. در این روش معلم موضوعی را با توجه به علایق شاگرد انتخاب میکند و از آنها میخواهد که در مورد آن به جمع آوری اطلاعات و یا انجام یک فعالیت بپردازند. برای مثال جمع آوری سنگ‌ها، تهیه عکس از مناظر به کمک دوربین عکاسی، مطالعه یک بنای تاریخی، تهیه نقشه جغرافیایی از یک محل کوچک، مطالعه در خصوص یک موضوع اجتماعی.

۱۲- سیر علمی

سیر علمی یک فعالیت تجربی خارج از مکتب است و بیرون از صنف صورت میگیرد برای مثال گردش در شهر، بازدید از یک کارخانه، بازدید از بازار، کتابخانه، آثار تاریخی، بازدید از یک اداره، یک مزرعه زراعتی، یک معدن، یک موزیم یک منظره جغرافیایی و مواردی از این قبیل.

لازم نیست سیر علمی حتماً دیدن از نقاط دور دست باشد، بلکه مشاهده محیط اطراف شاگردان که امکان کسب تجارب آموزشی را فراهم میکند نیز میتواند سیر علمی محسوب شود.

۱۳- روش سؤال و جواب

روش سؤال و جواب، فنی است که میتوان از آن در تدریس کلیه دروس استفاده کرد. به خصوص در زمانی که معلم میخواهد توجه شاگردان را به تفکر دربارهٔ یک مفهوم جدید جلب کند از این روش استفاده میکند، این فن ممکن است که برای مرور مطالبی که قبلاً تدریس شده است برای ارزیابی از میزان آموخته‌های شاگردان مورد استفاده قرار گیرد.

انواع سؤال‌های که معلم میتواند مطرح کند، میتوان آنها را به شرح زیر خلاصه کرد:

۱. سؤالات یادآوری

مثال: دریای هلمند از کدام کوه سرچشمه میگیرد؟

۲. سؤالات مقایسه ای

مثال: آب و هوای مدیترانه ای با آب و هوای صحرایی چه تفاوتی دارد؟

۳. علت و معلول

مثال: علل رشد نفوس در قارهٔ اروپا در صد سال اخیر چه بوده است؟

۴. توضیحی

مثال: آب و هوای براعظم افریقا را توضیح دهید.

۵. سؤال برای خلاصه کردن

مثال: درس چهارم را بخوانید و آن را خلاصه کنید.

۶. سؤال برای ذکر مثال

مثال: یک مثال برای هر یک از سنگ‌های رسوبی، متحوله و آتشفشانی بیاورید.

۷. تجزیه و تحلیل

مثال: کدام عوامل بالای اقلیم یک منطقه تاثیر دارد؟

۸. سؤال برای طبقه بندی:

مثال: آب و هوای ولایت ننگرهار جزء کدام یک از انواع آب و هوا است؟

۹. سؤال برای نتیجه گیری:

مثال: اگر دریای کابل خشک شود، تأثیرات آن بر زراعت چی خواهد بود؟

استراتژیهای ارزیابی از معلومات شاگردان

ارزیابی وسیله تشخیص میزان رسیدن به اهداف آموزشی است. ارزیابی تصویر روشنی از موفقیت روشها و فعالیتهای آموزشی به معلم میدهد. مضمون جغرافیه از روشهای مشابه با مضامین دیگر برای ارزیابی استفاده میکند، ولی به خاطر تفاوت موضوع، از برخی از آنها بیشتر استفاده میکند.

از آنجایی که ارزیابی یکی از مهم ترین برنامه‌های تربیتی است، فراگیری یک درس مستلزم آن است که از جمود (تلقین و حفظ معلومات) خارج شود و به فراگیری زنده (بحث و تحلیل، تفسیر، حل مسایل) تبدیل شود. برخی از مهم ترین استراتژیهای ارزیابی به شرح زیر است:

۱- روش استفاده از قلم و کاغذ (کتبی)

این روش که از قلم و کاغذ استفاده می شود، یکی از مهم ترین استراتژهایی است که قدرت شاگردان را در کارهای مشخصی اندازه گیری میکند. در این روش شاگردان به سؤالهایی که به آنها داده میشود به صورت کتبی جواب میدهند. در امتحانات چهارونیم ماهه ویا سالانه معمولاً از این روش استفاده میشود تا میزان فراگیری شاگردان برای دوره مشخصی ارزیابی گردد. باید یادآوری کرد که این نوع امتحان به حوزه شناختی و دانشی منحصر میماند.

۲- روش ملاحظه (مشاهده)

در این روش معلم یا ملاحظه کننده، تمامی حواس خود را متوجه شاگرد میکند تا او را در جای معین مراقبت نماید. هدف از این مراقبت این است که معلوماتی درباره شاگرد به دست آورده تا از آنها برای ارزیابی مهارتها، سلوک و اخلاقیاتش استفاده شود. هنگام ملاحظه از وسایل متعددی استفاده میشود. برای مثال اندازه گیری، که گاهی عددی است گاهی غیر عددی. بعد از اینکه معلم این اطلاعات را جمع آوری کرد باید آنها را به صورت کمی تحلیل کرد تا نقاط قوت و ضعف شاگردان کشف شود. در روش مشاهده از انواع چک لست استفاده میشود.

چک لست‌ها انواع مختلف دارد. برای مثال چک لست سنجش مهارت شاگردان در حل مسایل، چک لست سنجش عملکرد شاگردان چک لست سنجش مهارتهای ارتباطی. معلم به حیث مربی می‌تواند خود شخصاً در تهیه چک لست توجه کرده و بصفت مشاهد رفتار و عملکرد شاگردان اقدام کند.

به نمونه ای از چک لست‌ها که برای اندازه گیری مهارت شاگردان در حل مسایل به کار میرود، توجه نمایید:

چک لست ارزیابی مبتنی بر عملکرد

شماره	معیار	ضعیف (۱)	متوسط (۲)	خوب (۳)	عالی (۴)
۱	روش				
۲	مشخص کردن مساله و تحلیل آن				
۳	ارائه				
۴	جمع بندی مطالب و تحلیل آنها				
۵	تصمیم گیری				

در این روش شاگرد باید آنچه را که در خلال زنده‌گی واقعی آموخته است، توضیح دهد، یا فعالیتی انجام دهد که مهارتهایش را نشان دهد. در این روش به معیارهایی مانند توضیحات شاگرد، انجام نقش یا رول، همکاری در گروپ، انجام کار فردی و سایر فعالیت‌ها توجه میشود.

نمونۀ چک لست اندازه گیری برای عملکرد شاگردان در درس جغرافیه

شماره	معیارها	متوسط	خوب	عالی
۱	با دوستانش با زبان فصیح و صحیح ارتباط برقرار میکند			
۲	از اصطلاحات و مفاهیم و محتوای مضمون جغرافیه استفاده می‌کنند			
۳	به طرف همه شاگردان نگاه میکنند			
۴	از شخصیت قوی و با نشاط برخوردار است			
۵	به سؤالات شاگردان با جرأت و اطمینان جواب میدهد			
۶	مفاهیم و اصطلاحات را تعریف میکند			
۷	عناصر مهم محتوا را تعیین میکند			
۸	از نقشه جغرافیایی مربوط به درس استفاده میکند			
۹	از مواد آموزشی(نقشه، کرۀ مجسمه، سلاید، فلم، CD....) به روش درست استفاده میکند			
۱۰	مطلب خود را در وقت معین انجام میدهد			

۳- چک لست ارزیابی مهارت‌های ارتباطی

این روش برای اندازه گیری کسب مهارتهای ارتباط با دیگران به کار گرفته میشود. نصاب مضمون جغرافیه بر انکشاف مهارتهای ارتباطی استوار است. در این استراتژی معلومات از خلال فعالیت‌های ارتباطی شاگرد، نحوه تفکر و روش او در حل مسایل، جمع آوری میشود.

به مثال ذیل توجه کنید:

نمونه چک لست اندازه گیری مهارتهای ارتباطی

شماره	مهارتهای ارتباط	بله	خیر
۱	افکار ابتکاری را برای دیگران طرح میکند		
۲	وقتی که مطلب برایش روشن شود رأی دیگران را میپذیرد و از نظر خود دست بر میدارد		
۳	به اندیشه‌های دیگران ارج می‌گذارد		
۴	در کاری که به او سپرده شده، احساس مسوولیت میکند		
۵	با دیگران همکاری میکند		

توجه: بخشی از نمره صنفی شاگردان از طریق ملاحظه معلم از عملکرد شاگردان در صنف مشخص میشود. و بقیه آن به تصمیم اداره ارزیابی در وزارت معارف بستگی دارد.

لوازم اجرایی برنامه درسی علم جغرافیه

۱- وسایل کمک آموزشی مورد نیاز

تخته سیاه، تباشیر، مارکر، کتاب رهنمای معلم، روزنامه‌ها، مجلات، چارت آموزشی، فلش کارت، انواع نقشه‌های جغرافیایی، کتاب‌های مرتبط، کامپیوتر و انترنت در صورت دسترسی به انواع سلاید، تصاویر، فلم‌های جغرافیایی، اطلس‌های جغرافیایی، کرۀ زمین و گراف‌ها.

۲- انتظارات از معلم جغرافیه

الف: صلاحیت‌های عمومی

داشتن لیسانس علم جغرافیه یا اقلاً فوق بکلوریا، آشنایی با آخرین اطلاعات در رشته خود، آشنایی با مشخصات سنی و ذهنیتی شاگردان، آشنایی با روش‌های تدریس و شیوۀهای ارزیابی از دانسته‌های شاگردان علاقمند به شغل معلمی، داشتن صلاحیت اخلاقی

ب: صلاحیت‌های اختصاصی

آشنایی با برنامه درسی جغرافیه و شیوۀهای تدریس دروس مختلف
- توانایی در طراحی پلان یادگیری برای دروس مختلف
- توانایی اداره از صنف‌های درسی
- توانایی استفاده از وسایل کمک آموزشی

۳- انتظار از مکتب

- فراهم کردن شرایط برای اجرای برنامه (تهیۀ کتب، رهنمای معلم و لوازم آموزشی)
- برقراری ارتباط منظم با والدین
- توجه به مصوبات وزارت معارف در اجرای برنامۀ زمانی
- نظارت بر عملکرد معلمان در صنف و رهنمایی معلمان
- ایجاد کتابخانه در مکاتب
- تهیۀ کتاب‌های مورد نیاز معلمان با همکاری خانواده‌ها

٤- انتظار از خانواده

- برقراری ارتباط با معلمین اطفال خود در مورد وضعیت تعلیمی شان
- با خبر بودن از پیشرفت درسی اطفال شان

فصل دوم

رهنمای تدریس دروس جغرافیه

در فصل اول این رهنما شما معلمان ارجمند با مقدمه و کلیات برنامه درسی، روشهای تدریس و شیوۀهای ارزیابی از این برنامه آشنا شدید. در این فصل با پلان سالانه تدریس و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانه تدریس: نشان میدهد که محتوای یک کتاب درسی را در طول یک سال چگونه تقسیم بندی کنید. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سردسیر و گرمسیر فرق میکند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از ۱۵ سنبله شروع میشود و دو هفته ماه جدی به امتحانات اختصاص داده شده و در ده روز اول ماه دلو شاگردان به رخصتی میروند. در پایان ماه بهار یعنی جوزا، دو هفته اول به امتحانات اختصاص داده شده و شاگردان در دو هفته آخر نیز به رخصتی آخر سال میروند.

در ولایات سردسیر سال تعلیمی از پانزدهم حوت آغاز میشود. امتحانات چهارونیم ماهه سال تعلیمی در دو هفته آخر ماه سرطان آغاز میشود. شاگردان در دو هفته ماه اسد پس از امتحانات به رخصتی میروند. امتحانات پایان سال در دو هفته اول ماه قوس شروع میشود و پس از آن شاگردان برای دو هفته به رخصتی آخر سال میروند. طول سال تحصیلی در مجموع تقریباً ۳۰ هفته است. در هر ساعت درسی یک درس تدریس شود. پلان روزانه هر درس شامل اهداف آموزشی هر درس، روشهای تدریس، لوازم تدریس، شیوۀ ارزیابی از معلومات شاگردان، فعالیتهای تدریس (انجام فعالیت مقدماتی مانند احوال پرسی، حاضری گرفتن، سؤال از درس قبل، ایجاد انگیزه، ارائۀ درس و ارزیابی از دانسته‌های شاگردان)، پاسخ به سؤالات متن درس و یا پایان درس و معلومات اضافی برای شما معلمان عزیز است.

پلان سالانه تدریس مخصوص ولایات سرد سیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا				
تابستان	سرطان			امتحانات	امتحانات
	اسد	ده روز رخصتی تابستانی			
	سنبله				
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

پلان سالانه تدریس مخصوص ولایات گرم سیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
خزان	۱۵ سنبله	رخصتی	رخصتی		
	میزان				
	عقرب				
	قوس				
زمستان	جدی			امتحانات	امتحانات
	دلو	ده روز رخصتی			
	حوت				
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

پلان رهنمای تدریس درس (اول)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

مضمون: جغرافیه

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	تعریف علم جغرافیه و فواید آن	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی با علم جغرافیه و فواید آن **اهداف جزئی:** - جغرافیه را تعریف کنند. - فواید علم جغرافیه را تشریح کنند. - رابطهٔ انسان با محیط را توضیح دهند. - به مطالعهٔ موضوعات جغرافیایی علاقه مند شوند.	
۳- روش‌های تدریس	سخنرانی، سؤال و جواب و بحث گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب، تخته و تباشیر، تصاویر جغرافیایی	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی- شفاهی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزشی در صنف		زمان به دقیقه
	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - نوشتن عنوان درس روی تخته - سؤال کنند، آیا می‌دانید جغرافیه چیست؟ - به نظر شما چرا جغرافیه را میخوانیم؟	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷: فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	اظهار نظر پیرامون آن مطالعه خاموشانه درس و پرسیدن لغات مشکل جواب سؤال را می‌دهند. شاگردان متوجه باشند. به سؤال‌ها پاسخ می‌دهند. -در گروپ‌ها تنظیم می‌شوند	- طرح سؤال در خصوص مفهوم جغرافیه - بعد از شنیدن نظریات شاگردان جغرافیه را تعریف کند. - خواندن خاموشانه درس جدید را توصیه کنید. - اصطلاحات و لغات مشکل را توضیح دهید. طرح سؤال جدید که فواید علم جغرافیه چیست؟ - معلم پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به بیان فواید مطالعهٔ علم جغرافیه می‌پردازد و خلاصهٔ درس را بیان می‌کند. - شاگردان را به چند گروپ تقسیم می‌کند و برای هر گروپ فعالیت مشخص می‌نماید. - سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد. - فعالیت‌های خارج صنف را توصیه می‌کند
	۸. جواب سؤالهای پایان درس: ۱- جغرافیه علمی است که روابط متقابل انسان و محیط طبیعی را مورد مطالعه قرار می‌دهد. ۲- متناسب با محل زنده‌گی شاگردان جواب متفاوت است. ۳- هر شاگرد در چند سطر به دل خواه خود دربارهٔ یک منظرهٔ جالب محل سکونت خود در صنف معلومات ارائه کند.	

۹. دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

تعریف جغرافیه و شاخه‌های آن:

جغرافیه علمی است که دربارهٔ پدیده‌های بشری و طبیعی و روابط متقابل آن بحث می‌کند. جغرافیه به دو شاخهٔ عمده تقسیم شده است. که عبارت است از: جغرافیای طبیعی و جغرافیای بشری.

جغرافیای طبیعی، (Physical Geography) دربارهٔ موضوعات طبیعی مانند کوه‌ها، دریاها، اقلیم و آب و هوا، خشکی‌ها و ابحار و روابط متقابلهٔ آن با زنده‌گی انسانها بحث می‌کند. ساختمانهای طبیعی را در ارتباط با جیولوجی جیودیزی، کارتوگرافی، نجوم،هایدرولوجی، علم نباتات، خاک شناسی، پدیده‌های حیوانی و نباتی در قلمروهای مختلف مناطق اقلیمی مورد بررسی، مطالعه و ارزیابی قرار میدهد.

جغرافیای بشری (Human Geography) به فعالیت‌های فردی و گروپی بشری در محیط طبیعی می‌پردازد و از علوم باستان شناسی، انسان شناسی، تاریخ، زبان و ادبیات، حقوق، طب، فلسفه، علوم سیاسی، روانشناسی و جامعه شناسی در مطالعهٔ خود بهره می‌گیرد. رشته‌های جغرافیای بشری عبارت اند از: جغرافیای فرهنگی، جغرافیای تجارتی، جغرافیا اقتصادی، جغرافیای تاریخی، جغرافیای سیاسی، جغرافیای اجتماعی، جغرافیای شهری و روستایی و جغرافیای رفاه شهری در هر دو رشته جغرافیه طبیعی و بشری جغرافیه دانان از کارتوگرافی نقشه کشی، ریاضی، احصائیه و فوتوهای اقمار مصنوعی استفاده می‌کنند.

پلان رهنمای تدریس درس (دوم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	آیا زمین به شکل کروی است؟	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. **هدف کلی:** - آشنایی با شکل کرهٔ زمین اهداف جزیی: - آشنایی با شکل کرهٔ زمین - آشنایی با چهرهٔ بیرونی زمین - آشنایی با بلند ترین و عمیق ترین قسمت زمین - توانایی نمایش قطر استوایی و قطر قطبی روی زمین - درک تفاوت قطب شمال و خط استوا - اظهار سپاس و شکران از خالق یکتا به دلیل خلقت کرهٔ زمین - احساس مسؤولیت نسبت به حفظ کرهٔ زمین	
۳- روش‌های تدریس	قرائت، توضیحی، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، مدل کره زمین، تخته، تباشیر، دقتر	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و کار علمی	
۶- فعالیت‌های تدریسی و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: -نوشتن عنوان درس روی تخته. -آیا زمین به شکل یک کرهٔ کامل است؟	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷: فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- در مورد کرویت زمین، دلایل خود را بازگو می‌کنند. - شاگردان تشریح دلایل کرویت زمین را گوش می کنند. - مطالعهٔ خاموشانه درس و پرسیدن لغات مشکل. به سؤالات معلم جواب می‌دهند. - در گروپ‌ها تنظیم می‌شوند. - به سؤال‌ها جواب می‌دهند.	- طرح سؤال در خصوص شکل کرهٔ زمین - بعد از شنیدن نظریات شاگردان، دلایل کرویت زمین را برای آن‌ها توضیح می‌دهد. با نشان دادن کرهٔ جغرافیایی که مدل کوچک شدهٔ زمین است، شکل کرهٔ زمین را به شاگردان نشان می‌دهد. توصیه به خواندن خاموشانهٔ درس جدید - اصطلاحات و لغات مشکل را توضیح می‌دهد و در رابطه با چهرهٔ بیرونی زمین توضیح می‌دهد. - - شاگردان را به چند گروپ تقسیم می‌کند و برای هر گروپ فعالیت مشخص می‌نماید. - سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد. - فعالیت‌های خارج صنف را توصیه می‌کند.
	۸. جواب سؤالهای متن درس: ۱- زمین کرهٔ غیر منظم است. ۲- خط استوا قدری برآمده‌گی و قطبین زمین قدری فرو رفتگی دارد. ۳- با توجه محل زنده‌گی شاگردان، پاسخ متفاوت است. ۴- قلهٔ ایوریست با ارتفاع ۸۸۴۸ متر در شمال هند موقعیت دارد. ۵- گودال ماریانا در جنوب شرق چین در بحرالکاهل به عمق(۱۱۰۳۶) متر از سطح بحر پایین است.	

۹- دانستنی‌ها برای (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

کُرهٔ زمین

کُره که ما و شما و موجودات بی شمار دیگری از حیوانات ونباتات در آن زنده‌گی می‌کنند از نظر فاصله با آفتاب سومین سیارهٔ منظومهٔ شمسی است. فاصلهٔ زمین از آفتاب تقریباً ۱۵۰ میلیون کیلومتر است. نور آفتاب در ۸ دقیقه و ۱۷ ثانیه به زمین می‌رسد.

زمین شکل کروی را دارد؛ اما شعاع قطبی آن (۶۳۵۶) کیلومتر و شعاع استوایی آن (۶۳۷۷) کیلومتر است. ۲۱ کیلو متر در شعاع قطبی و استوایی اختلاف وجود دارد که به این صورت زمین شکل یک کرهٔ نا منظم را دارا می باشد. مساحت کرهٔ زمین (۵۲۰ ،۰۰۰،۰۰۰) کیلومتر مربع است. از این مساحت حدود ۱۵۰،۰۰۰،۰۰۰ کیلومتر مربع را خشکی‌های بزرگ روی زمین قاره‌ها و جزایر کوچک و بزرگ و بقیه(۳۷۰،۰۰۰،۰۰۰)را آب یعنی اقیانوس‌های بی کران چهارگانه، بحیره‌ها و جهیل‌ها در بر می‌گیرد.

پلان رهنمای تدریس درس (سوم)

زمان تدریس: (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	خط استوا و مناطق اقلیمی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. هدف کلی: - آشنایی با خط استوا و مناطق اقلیمی بر روی زمین اهداف جزیی: - آشنایی با مشخصات دایرۀ استوا، سرطان و جدی. - آشنایی با مفاهیم اقلیمی مدارین، معتدله و سرد. - توانایی استفاده از کرۀ مجسمه و نقشه را حاصل کنند.	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی، سؤال و جواب و مباحثه گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کرۀ مجسمه، نقشه، تخته، دایره کش، کاغذ چارت، کتاب درسی، تخته و تباشیر	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی	
۶- فعالیت‌های تدریسی و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته، نمایش کرۀ مجسمه، نصب نقشه پیش روی صنف.	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷: فعالیت‌های تدریسی معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- درس را خاموشانه مطالعه و نکاتی را که نمی دانند از معلم می‌پرسند. - شاگردان در گروپ تنظیم شده روی موضوع تعیین شده با هم بحث کرده و نتیجه را به صنف ارائه می‌کنند. - شاگردان متوجه اند و آنچه را که نمی دانند می‌پرسند. - شاگردان به سؤالها جواب میدهند.	- معلم با حسن سلوک داخل صنف شود، مرحلهٔ مقدماتی درس را عملی سازد. - برای درس جدید مطالعه خاموشانه توصیه کند. - بعد از جواب دادن سؤالات، مفاهیم مناطق مدارین، خط استوا، دایرهٔ سرطان، جدی، قطبی و مناطق مختلف اقلیمی را توضیح دهد. - مناطق مدارین، دوایر سرطان و جدی را در روی کرهٔ مجسمه نشان می‌دهد. - درس را خلاصه می‌سازد. - شاگردان را در گروپ‌ها تنظیم نموده و برای هر گروپ مفاهیم جداگانه داده شود. - سؤالهای پایانی درس را می پرسد. - فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند.
		۸. جواب سؤال‌های متن درس: ۱- دایرهٔ فرضی است که کرهٔ زمین را به دو بخش مساوی تقسیم می‌کند. ۲- در روز اول ماه حمل و میزان ۳- در نیم کرهٔ جنوبی ۴- در روز اول ماه سرطان بالای این دایره آفتاب عمود می‌تابد.

۹- دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

مفاهیم و اصطلاحات جغرافیایی

- معلم توضیح دهد که خط استوا گرم ترین ساحهٔ زمین است و عرض البلد صفر را ارائه می‌کند. در عین زمان خط استوا کرهٔ زمین را به دو حصهٔ مساوی تقسیم می‌کند. آفتاب در اول حمل و میزان بالای خط استوا عمود می‌تابد.
- عرض البلد $۲۳\frac{۱}{۲}$ درجهٔ شمالی را دایرهٔ سرطان گویند؛ زیرا در اول سرطان شعاع آفتاب بالای آن عمود قرار می‌گیرد.
- ساحهٔ که بین دایرهٔ سرطان و جدی قرار دارد، منطقه مدارین گفته می‌شود. که اقلیم آن گرم، بارانی و استوایی است.
- بین عرض البلدهای $۲۳\frac{۱}{۲}$ **درجه و** $۶۶\frac{۱}{۲}$ درجه منطقهٔ معتدله واقع است که در هر دو نیم کرهٔ شمالی و جنوبی اقلیم آن معتدل بوده، زرع حبوبات و جنگلات در آن اکثریت دارد.

بین عرض البلدهای $۶۶\frac{۱}{۲}$ درجه و 90° درجه در نیم کرهٔ شمالی و جنوبی اقلیم باردهٔ سرد و جود دارد. این منطقه با برف‌های دایمی و یخچال‌ها پوشیده شده است.

پلان رهنمای تدریس درس (چهارم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	نیم کرهٔ شمالی و جنوبی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. هدف کلی: - آشنایی با مفاهیم نیم کرهٔ شمالی و جنوبی اهداف جزیی: - با نیم کرهٔ شمالی و جنوبی آشنا شوند. - توانایی استفاده نمودن کرهٔ مجسمه را حاصل نمایند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثهٔ گروپی و روی کره کار کردن	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کرهٔ مجسمه یک جسم کروی دیگر مشابه کره، کتاب درسی، تخته و تباشیر	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی و کتبی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته، نمایش دادن کرهٔ مجسمه	۱۰ دقیقه

۷: فعالیت‌های تدریسی معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- بعد از تطبیق مرحلهٔ مقدماتی، مطالعهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کند. - بعد از جواب دادن سؤالات شاگردان - با استفاده از کرهٔ مجسمه و تخته و تباشیر راجع به نیم کرهٔ شمالی و جنوبی توضیحات لازم را ارائه می‌کند. - شاگردان در قوس‌های نیم دایره مقابل هم ایستاده یک گروپ نیم کرهٔ شمالی و دیگری نیم کرهٔ جنوبی را تمثیل کند و یک گروپ از گروپ دیگر سؤال کند. - معلم درس را جمع بندی و خلاصه می‌سازد. - سؤالهای آخر درس را از شاگردان می پرسد. - فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند.	درس جدید را خاموشانه مطالعه کنند. شاگردان متوجه هستند و آنچه را نمی دانند از معلم محترم می‌پرسند. - شاگردان گوش می کنند. - شاگردان در گروپ‌ها طبق هدایت معلم تنظیم شده راجع به موضوعات درس یک گروپ از گروپ دیگر می‌پرسد و جواب می‌دهد. - شاگردها جواب سؤالها را میدهند.	۳۵ دقیقه

۸. جواب سؤالات متن درس:

۱- امریکای شمالی، مرکزی، تمام براعظم اروپا، آسیا و حصهٔ زیاد افریقا

۲- استرالیا، قسمت جنوبی قارهٔ افریقا و امریکای جنوبی

۳- در نیم کرهٔ جنوبی

در نیم کرهٔ شمالی.

۹- دانستنی‌ها برای معلم

خط استوا: کرهٔ زمین را به دو حصهٔ مساوی تقسیم می‌کند نیمهٔ شمالی را نیم کرهٔ شمالی و نیمهٔ جنوبی را نیم کرهٔ جنوبی یاد می‌کنند. در نیم کرهٔ شمالی ۹۰ درجهٔ عرض البلد قرار دارد و همین طور در نیم کرهٔ جنوبی ۹۰ درجهٔ عرض البلد وجود دارد. خط استوا درجهٔ صفر عرض البلد است. در نیم کرهٔ شمالی اکثریت قطعات خشکه موقعیت دارد؛ مثلاً: آسیا، اروپا، امریکای شمالی و مرکزی و نیمه اضافه افریقا در نیم کرهٔ شمالی واقع است، و در نیم کرهٔ جنوبی حصه کم قارهٔ افریقا، امریکا جنوبی، آسترالیا و قسمت زیاد ابحار موقعیت دارد که آن را نیم کرهٔ بحری نیز یاد می‌کنند.

پلان رهنمای تدریس درس (پنجم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	قطب شمال و قطب جنوبی زمین	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی به مفهوم قطب شمال و جنوب اهداف جزیی: - با مفهوم قطب شمال آشنا شوند. - با مفهوم دایره ارکتیک و انتارکتیک آشنا شوند. - با مفهوم محور زمین آشنایی حاصل کنند. - توانایی نشان دادن قطبین، دایره‌های ارکتیک و انتارکتیک را حاصل کنند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، سؤال و جواب، مباحثه گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کرۀ مجسمه، نقشه جهان-کتاب درسی، تخته و تباشیر	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته، روی کرۀ زمین نشان دادن قطبین و دوایر ارکتیک و انتارکتیک.	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷: فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- درس جدید را مطالعه و آنچه نمی دانند می‌پرسند. شاگردان متوجه هستند و آنچه نمی دانند از معلم محترم می‌پرسند. در گروپها تنظیم می‌شوند راجع به نیم کرهٔ شمالی و جنوبی بحث می‌کنند و نتیجه را به صنف ارائه می‌نمایند و جواب می‌دهند.	- معلم بعد از تطبیق مرحله مقدماتی درس جدید مطالعه خاموشانه درس جدید را توصیه کند. - بعد از جواب سؤالات شاگران، - مفاهیم قطب شمال و جنوب را تشریح و روی کرهٔ مجسمه نشان می‌دهد. - مفاهیم دایره‌های ارکتیک و انتارکتیک و محور زمین را روی کرهٔ مجسمه نشان دهد و روی تخته ترسیم کند. - درس را جمع بندی و خلاصه کند. - شاگردان را در گروپها تنظیم می‌کند و روی موضوعات تعیین شده بحث می‌نماید. - غرض ارزیابی از سؤالات پایانی درس استفاده می‌کند. - فعالیت خارج صنف را توصیه می‌کند. .

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- در ۹۰درجهٔ شمالی
۲- در ۹۰ درجهٔ جنوبی
۳- به محور زمین
۴- به صفر درجه

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

ـ معلم محترم بداند که مفهوم قطب شمال و جنوب عبارت از انجام محور حرکت وضعی زمین است. به انجام شمال محور زمین قطب شمال گفته میشود، و به انجام جنوب محور زمین قطب جنوب اطلاق میگردد.

ـ محور زمین عبارت از خطی است که زمین در ظرف یک شبانه روز به دورآن می چرخد.

ـ دایره آرکتیک $66\frac{1}{2}$ درجهٔ عرض البلد شمالی و انتارکتیک $66\frac{1}{2}$ درجهٔ عرض البلد جنوبی میباشد.

پلان رهنمای تدریس درس (ششم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	عرض البلد	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی به مفهوم عرض البلد اهداف جزیی: - آشنایی با عرض البلدهای کرۀ زمین - آشنایی به اوصاف عرض البلدها - آشنایی به بزرگترین و کوچکترین عرض البلد - توانایی تشخیص عرض البلدها را روی کرۀ مجسمه حاصل نمایند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، سؤال و جواب، مباحثه گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کرۀ مجسمه، نقشه جهان، تخته و تباشیر	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته نشان دادن عرض البلدها روی کرۀ مجسمه.	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷: فعالیت‌های تدریس محترم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- درس را خاموشانه مطالعه، آنچه نمی دانند می‌پرسند و متوجه هستند. شاگردان گوش می کند. شاگردان در گروپ‌ها تنظیم و دوایر عرض البلد را ترسیم نمایند.	- معلم محترم بعد از مرحلۀ مقدماتی به شاگردان مطالعۀ خاموشانه توصیه می‌کند. - بعد از جواب سؤالات، با استفاده از کرۀ مجسمه توضیحات لازم را ارائه می‌کند. - درس را جمع بندی و خلاصه می‌سازد. - شاگردان را در گروپ‌ها تنظیم نموده و هر گروپ دوایر عرض البلد شمالی و جنوبی را ترسیم کنند. - سؤالهای پایانی درس را از شاگردان می پرسد. - فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند.

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- خط استوا کرۀ زمین را به دو نیم کرۀ مساوی تقسیم می‌کند.

۲- از $۲۳\frac{۱}{۲}$ درجه می‌گذرد

۳- به محور زمین

۴- ۹۰ درجه عرض البلد را نشان می‌دهد.

۹ _ دانستنی‌ها برای معلم

دوایر عرض البلد:

- دوایر عرض البلد عبارت از دوایر موازی است که طور افقی و موازی به خط استوا ترسیم می‌شود.
- ۹۰ درجۀ عرض البلد در نیم کرۀ شمالی و ۹۰ درجۀ دیگر در نیم کرۀ جنوبی می‌باشد که جمعاً ۱۸۰ درجه می‌شود.
- دایرۀ قطب عرض البلد ۹۰ درجه را نشان می‌دهد. قطب شمال در ۹۰ درجه عرض البلد شمالی و قطب جنوب در۹۰ درجۀ عرض البلد جنوبی قرار دارد.
- دوایر عرض البلد را دوایر موازی نیز گویند؛ زیرا با همدیگر موازی اند و با دوایر طول البلد به زاویۀ قایمه واقع می‌شود.
- بزرگ ترین و طویل ترین دایرۀ عرض البلد خط استوا است که ۴۰۰۴۸ کیلومتر طول دارد. خورد ترین آن دایرۀ قطب است که طول آن به صفر می‌رسد.
- در عرض البلد صفر درجه (خط استوا) شعاع آفتاب در اول حمل و اول میزان عمود می‌تابد و بالای عرض البلد $۲۳\frac{۱}{۲}$ درجۀ شمالی در اول سرطان شعاع آفتاب عمود می‌تابد. در دایرۀ جدی شعاع آفتاب در اول جدی عمود میباشد.
- در اول حمل و میزان شعاع آفتاب از قطبین مماس می‌گذرد؛ بنابر آن عرض البلدها در تابش شعاع آفتاب و تصنیف اقلیم یک عنصر مهم شمرده می‌شود.

پلان رهنمای تدریس درس (هفتم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	دانستن طول البلد چه اهمیت دارد؟	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی به اهمیت طول البلد اهداف جزیی: - خط طول البلد را بشناسد - مبداء طول البلدها را بداند. - طول البلدهای شرقی و غربی را از هم تفکیک کرده بتوانند. - تعداد طول البلدها را بدانند. - با تفاوت وقت بین طول البلدها آشنایی داشته باشند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، خواندن خاموشانه کتاب، بحث گروپی، سؤال و جواب	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کرۀ جغرافیایی، نقشۀ جهان، کتاب درسی، کتاب معلم، تخته با تباشیر	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی وکتبی	
۶- فعالیت‌های تدریسی و آموزشی در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان درس جدید بالای تختۀ صنف، نصب نقشه به پیشروی صنف طرح یک سؤال در مورد طول البلد.	۱۰ دقیقه

۷: فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- به شاگردان مطالعه خاموشانه و بیرون نویس کردن لغات مشکل توصیه شود. - معلم لغات مشکل را بالای تخته می‌نویسد. - معلم با نشان دادن کرۀ جغرافیا، از شاگردان می‌پرسد که کدام خطوط به نام طول البلد یاد می‌شوند. - معلم جواب شاگردان را تصحیح نموده طول البلد را با تمام خصوصیات تشریح می‌نماید. - معلم محترم درس را جمع بندی و خلاصه می‌کند. - شاگردان را به دو گروپ تقسیم نموده تا هر گروپ در مورد یک موضوع بحث کنند. - غرض ارزیابی سؤال‌های پایانی درس را میپرسد. - فعالیت خارج صنف را توصیه می‌کند.	- شاگردان درس را خاموشانه خوانده لغات مشکل را از معلم محترم می‌پرسند. - شاگردان لغت و معنی آن را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. - جواب سؤال‌ها را می‌دهند. - شاگردان گوش می‌دهند. - شاگردان به نکات عمدۀ درس توجه می‌کنند. - شاگردان به دو گروپ تقسیم شوند و دربارۀ موضوع تعیین شده خود بحث کنند. - شاگردان جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- توسط تقاطع خطوط طول البلد و عرض البلد

۲- (۳۶۰) درجه است زیرا یک دایره دارای ۳۶۰ درجه می‌باشد.

۳- از گرینویچ لندن

۴- توسط خطوط طول البلد

۵- خطوطی که قطب شمال و جنوب را با هم وصل می‌کند.

۹ _ دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

رصدخانۀ گرینویچ:- در سال ۱۶۷۵ میلادی در رصدخانۀ سلطنتی انگلستان در پارک گرینویچ در نزدیکی لندن بناشد. وظیفۀ رصدخانه این بود که طول البلد جغرافیایی مناطق مختلف را تعیین کند و خدمات کشتی رانی بحری و هم چنین امور مربوط به نجوم را انجام دهد. دریانوردان اولین افرادی بودند که برای تعیین موقعیت کشتی‌های خود نسبت به نصف النهاری که از این رصدخانه عبور می‌کرد استفاده کردند. در سال ۱۸۸۴میلادی کنفرانس بین المللی نصف النهار در واشنگتن تشکیل شد. قبل از تدویر این کنفرانس هر نصف النهاری می‌توانست مبداء طول البلدها قرار گیرد. در این کنفرانس فیصله شد که نصف النهار یا طول البلدی که از گرینویچ لندن می‌گذرد مبدأ طول البلدها باشد، برای نشان دادن این طول البلد یک نوار فلزی برونز در امتداد محور رصدخانه در روی زمین نصب شد، که دونیم کرۀ شرقی و غربی زمین را از هم جدا می‌سازد. امروز مجموعۀ رصدخانه و موزیم گرینویچ در کنار رود تایمز در نزدیکی لندن، یکی از مراکز دیدنی این شهر است.

پلان رهنمای تدریس درس (هشتم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	حرکت وضعی زمین و نتایج آن	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی با حرکت وضعی زمین و نتایج حاصلهٔ آن اهداف جزیی: - حرکت وضعی را تعریف کنند. - نتایج حاصله از حرکت وضعی زمین را نام ببرند. - توانایی حل محاسبه اختلاف ساعات را داشته باشند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، سؤال و جواب، بحث گروپی و خواندن متن درس	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، تخته، تباشیر	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان درس بر روی تخته، طرح سؤال در مورد حرکت وضعی زمین اگر زمین نمی چرخید چه می شد؟	۱۰ دقیقه

۷: فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- معلم محترم به شاگردان هدایت دهد که درس را خاموشانه بخوانند و لغات مشکل را یادداشت و از معلم بپرسند. - معلم محترم لغات مشکل درس را به تخته سیاه بنویسد و معنی کند. - طرح سؤال جدید که حرکت وضعی زمین چه نتایجی دارد؟ - معلم محترم پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به تعریف حرکت وضعی و نتایج آن می‌پردازد. - شاگردان را به چند گروپ تقسیم می‌کند و برای هر گروپ فعالیتی در زمینه تعیین اختلاف ساعت یک طول البلد مشخص می‌کند. - سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد. - فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند.	- شاگردان درس را خاموشانه می‌خوانند و لغات مشکل را از معلم پرسان می‌نمایند. - شاگردان معنی لغت را در کتابچه خود درج کنند. - جواب سؤال را می‌دهد. - در گروپ‌ها تنظیم می‌شوند. - به سؤال‌ها جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- دو نوع حرکت زمین: حرکت وضعی و انتقالی

۲- چرخش زمین به دور محور خود در مدت ۲۴ ساعت

۳- ۳۶۰ درجه طول البلد

۴- ۴دقیقه

۹ _ دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

کرۀ زمین در هر ۲۴ ساعت یکبار به دور محور خود می‌چرخد که این حرکت به نام حرکت وضعی نامیده می‌شود. از این حرکت شب و روز پدید می‌آید.

حجم کرۀ زمین ۱۰۸۳۳۲۰ میلیون کیلومتر مکعب و وزن آن نزدیک به ۵۹۷۳ تریلیون تن محاسبه شده است.

پلان رهنمای تدریس درس (نهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	حرکت انتقالی زمین	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی با حرکت انتقالی زمین اهداف جزیی: - آشنایی با مفاهیم انقلاب شمسی و اعتدال شمسی - اشنایی به مفاهیم حضیض و اوج - توانایی نشان دادن میل $\frac{1}{2}$۲۳درجه محور زمین بر مستوی مدار در هر فصل سال.	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی-سؤال و جواب، گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کرۀ مجسمه، نقشه، تخته و تباشیر، دایره کش و چارت	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - نوشتن عنوان درس روی تخته - به واسطه کرۀ زمین میل محور زمین بر مستوی مدار را در چهار فصل سال نمایش دهد.	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷: فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- درس را خاموشانه می‌خوانند آنچه نمی دانند از معلم محترم می‌پرسند. - متوجه به تشریحات معلم میباشند. - شاگردان در گروپها تنظیم و حرکت انتقالی زمین را ترسیم و در فصل‌های مختلف سال بالای آن بحث کنند و نتیجه را به صنف اعلان کنند. - جواب می‌دهند.	- بعد از تطبیق مرحلهٔ مقدماتی درس به شاگردان مطالعه خاموشانه توصیه کند. - بعد از جوابات سؤالات شاگردان، ارزش و اهمیت حرکت انتقالی زمین را تشریح کند که چطور فصل‌های سال به وجود می آید. - چگونگی مسیر حرکت زمین به دور افتاب و مسیر محور زمین را بر مستوی مدار در روی تخته ترسیم و تشریح کند. - درس را جمع بندی و خلاصه کند. - شاگردان را در گروپها تنظیم نموده و شیوهٔ فعالیت را توضیح دهد. - نتیجه مباحثه را جمع بندی کند. - برای ارزیابی از سؤالات پایانی درس استفاده کند. - فعالیت خارج صنف را توصیه کند.

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- در شمال کره زمین (دایره قطب یا $66\frac{1}{2}$ درجه شمالی)

۲- زمانی که آفتاب بالای خط سرطان عمود باشد در نیمکرهٔ شمالی تابستان در نیم کرهٔ جنوبی زمستان می‌باشد.

۳- وقتی که آفتاب بالای خط استوا عمود باشد و آفتاب هر دو نیم کره را مساویانه گرم و روشن می‌کند.

۴- آفتاب بالای خط سرطان یا جدی عمود باشد.

۵- و قتی که آفتاب بالای خط سرطان عمود می‌باشد در قطب شمالی شش ماه روز میباشد.

۹ _ دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

حرکت انتقالی زمین

- زمین به دور آفتاب حرکت انتقالی خود را در یک سال ۳۶۵ روز و شش ساعت تکمیل می‌کند.
- زمین در مدت یک سال به دور آفتاب حرکت انتقالی خود را انجام می‌دهد. مدار حرکت آن بیضوی است و آفتاب در یک محراق آن قرار دارد.
- نزدیک ترین فاصله زمین به آفتاب ۱۴۷ میلیون کیلومتر است که آن را حضیض گویند.
- دورترین فاصله زمین از آفتاب ۱۵۲ میلیون کیلومتر بوده به اصطلاح اوج یاد می‌شود.
- در اثر حرکت انتقالی زمین یک سال به وجود می آید. در اول حمل شب و روز مساوی است که به اصطلاح اعتدال ربیعی (بهار) یاد می‌شود بعداً در نیم کرهٔ شمالی تابستان یا انقلاب شمسی تابستان (صیفی) به وجود می آید. در حالی که در نیم کرهٔ جنوبی زمستان می‌باشد. بعداً در اول میزان فصل خزان نیم کرهٔ شمالی و بهار نیم کرهٔ جنوبی به وجود می‌آید.

اعتدال خزانی (خریف) نیم کرهٔ شمالی با اعتدال بهاری نیم کرهٔ جنوبی مطابقت دارد. سه ماه بعد در اول جدی شعاع آفتاب بالای دایرهٔ جدی عمود واقع می‌شود که انقلاب زمستانی نیم کرهٔ شمالی (انقلاب شمسی زمستانی) یا شتوی رخ می‌دهد.
فصل‌های سال در مناطق معتدله محسوس است، در منطقه مدارین و قطبین زیاد محسوس نیست.

پلان رهنمای تدریس درس (دهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	موقعیت و حدود افغانستان	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی با موقعیت و حدود کلی افغانستان اهداف جزیی: - آشنایی با موقعیت افغانستان - آشنایی با حدود اربعهٔ افغانستان - کشورهای همجوار شمالی و جنوبی را بر روی نقشه نشان دهند. - موقعیت کشور افغانستان را با استفاده از نقشهٔ جهان نشان دهند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، قرائت متن، سؤال و جواب، عملی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب تخته، تباشیر، نقشه جهان، کرهٔ مجسمه جغرافیایی	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و عملی	
۶- فعالیت‌های تدریسی و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان درس بر روی تخته نصب نقشه در پیشروی صنف. چرا موقعیت و حدود اربعهٔ افغانستان را می‌خوانیم؟ موقعیت و حدود یعنی چه؟	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	**۷: فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)**
۳۵ دقیقه	- شاگردان خاموشانه درس را مطالعه کنند و آنچه نمی دانند از معلم محترم بپرسند. شاگردان به سؤالات معلم محترم جواب می‌دهند. ۱. در نیم کرهٔ شمالی و شرقی موقعیت دارد. ۲. کیلو متر مربع ۶۵۲۰۰۰ ۳. ۴۰۰ کیلومتر ۴. تاجکستان، از بکستان، ترکمنستان ۵. پاکستان ۶. ایران و چین شاگردان جواب می‌دهند.	- بعد از مرحلهٔ مقدماتی معلم شاگردان را به مطالعه خاموشانه درس هدایت کند. - معلم محترم جواب سؤال‌های شاگردان را بدهد و سپس سؤالات زیر را از شاگردان می‌پرسد: ۱. افغانستان در کدام نیم کره موقعیت دارد. ۲. مساحت افغانستان چقدر است؟ ۳. نزدیک ترین فاصلهٔ کشور ما به بحر آزاد چقدر است؟ ۴. همسایه‌های شمالی کشور ما کدام‌ها اند؟ ۵. همسایهٔ شرقی و جنوبی کشور را نام ببرید؟ ۶. همسایه‌های غربی و شمال شرقی را نام ببرید؟ معلم محترم شاگردان را در گروپ‌ها تنظیم نموده و از شاگردان بخواهد کشورهای همسایهٔ افغانستان را بر روی نقشه شناسایی کنند. در پایان از دانسته‌های شاگردان از سؤالهای پایانی درس استفاده کند. فعالیت خارج از صنف را برای شاگردان توصیه کنید.

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- در جنوب آسیا

۲- در برعظم آسیا

۳- ۶۵۲۰۰۰ کیلو متر مربع

۴- محاط به خشکه است فاصله آن از بحیره عرب ۴۰۰ کیلومتر است.

۵- تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان

۶- چین

۹ _ دانستنی‌ها برای معلم محترم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

موقعیت جغرافیایی افغانستان

جمهوری اسلامی افغانستان که در جنوب براعظم آسیا موقعیت دارد. در حال حاضر یک کشور محاط به خشکه است. افغانستان تاریخ پنج هزار ساله دارد. افغانستان از لحاظ مساحت داری (۶۵۲۲۲۵) کیلومتر مربع بوده و در قطار کشورهای متوسط قرار دارد. افغانستان در نیم کرهٔ شرقی یعنی از خط صفر درجه طول البلد گرینویچ به طرف شرق، و نیم کرهٔ شمالی یعنی از خط استوا به طرف شمال موقعیت دارد.

عرض البلد ۲۹ درجه و ۲۲ دقیقه از جنوبی ترین و عرض البلد ۳۸ درجه و ۲۹ دقیقه از شمالی ترین نقاط افغانستان می‌گذرد. طول البلد ۶۰ درجه و ۲۸ دقیقه از غربی ترین قسمت و طول البلد ۷۴ درجه و ۵۱ دقیقه از شرقی ترین نقطه افغانستان می‌گذرد.

به طرف شمال کشور جمهوری‌های تاجکستان، ازبکستان و ترکمنستان واقع اند. به طرف غرب کشور ما جمهوری اسلامی ایران و به طرف شمال شرق با کشور چین هم سرحد می‌باشیم.

سرحدات کشور ما در سمت شرق و جنوب با جمهوری اسلامی پاکستان توسط خط تحمیلی دیورند نشانی شده است که مردم افغانستان آن را به رسمیت نشناخته اند. زمانی که انگلیس‌ها شبه قاره هند را زیر استعمار داشتند معاهده دیورند را با امیر عبدالرحمن خان پادشاه اسبق افغانستان به صورت جبری امضا کردند و مناطق آن طرف را موقتاً زیر اداره خود گرفتند وقتی شبه قاره هند تجزیه شد میراث انگلیسی‌ها را پاکستان گرفت.

پلان رهنمای تدریس درس (یازدهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	جغرافیای طبیعی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی با جغرافیای طبیعی افغانستان اهداف جزیی: - شاگردان با جغرافیای طبیعی افغانستان آشنا شوند. - شاگردان با منابع آبی کشور آشنا شوند. - با سطوح مرتفع افغانستان آشنا شوند. - با دشت‌ها آشنایی حاصل کنند. - کوه‌ها و سطوح مرتفع را از هم تفکیک کرده بتوانند. - شاگردان بدانند که همه پدیده‌های طبیعی را خداوند (ج) برای استفادهٔ انسان‌ها خلق کرده است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مطالعهٔ خاموشانه، قرائت	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، نقشهٔ طبیعی افغانستان و تصاویر کوه‌ها، تخته و تباشیر	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی	
۶- فعالیت‌های تدریسی و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان بر تخته، نصب نقشه طبیعی افغانستان پیشروی صنف نشان دادن تصاویر کوه‌ها و دشت‌ها.	۱۰ دقیقه

۷: فعالیت‌های تدریسی معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- بعد از مرحلۀ مقدماتی مطالعۀ خاموشانه به شاگردان هدایت داده شود. - بعد از جواب دادن سؤال‌های شاگردان معلم محترم روی تخته نکات مهم درس را یادداشت می‌کند. - معلم درس را توضیح نموده و به نکات مهم درسی تأکید می‌کند و از شاگردان می‌خواهد آن چه را نمی دانند بپرسند. - شاگردان را به سه گروپ تقسیم کنید و برای هر گروپ موضوعات پیشنهادی را سپرده تا با هم مباحثه کرده و نتیجۀ مذاکرات خود را در پیشروی صنف شرح دهند. - درس را خلاصه و جمع بندی کنید. - برای ارزیابی از سؤال‌های پایانی استفاده کنید. - به شاگردان فعالیت بیرون صنف توصیه شود.	- شاگردان خاموشانه کتاب را می‌خوانند و لغات و اصطلاحات مشکل را بیرون نویس کرده می‌پرسند. - به توضیحات معلم گوش می‌دهند و بعد سؤال می‌کنند. - شاگردان به گروپ‌های تقسیم شده روی موضوعات تعیین شده بحث کنند و نتیجه مباحثات خود را در پیشروی صنف بیان کنند. - شاگردان به سؤالات معلم جواب می‌دهند. شاگردان در بیرون صنف وظیفه را انجام دهند.	۳۵ دقیقه

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- کوه هند و کش، کوه بابا، سپین غر
۲- اراضی همواری که بین کوه‌ها واقع و نسبت به مناطق اطراف خود بلند باشد.
۳- سطح مرتفع پامیرو و اخان و سطح مرتفع مرکزی.
۴- پامیر بین ۶۰۰۰-۷۰۰۰ متر
۵- کیلگی، مارگو، بکوا...

۹ _ دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

افغانستان یک مملکت کوهستانی است که تقریباً $\frac{1}{3}$ حصۀ تمام خاک افغانستان را کوه‌ها تشکیل نموده است. اکثر این کوها، در حصص شرقی، مرکزی و شمال شرقی کشور گسترش یافته است. این سلسله جبال در حقیقت مهم ترین عامل طبیعی است که افغانستان را از حالت صحرایی نجات داده و زمینه را برای بارنده‌گی‌های کوهستانی فراهم ساخته است. موجودیت ساحات وسیع نقاط برفگیر و کتله‌های یخچالی که باعث به وجود آمدن دریاهای پر آب و چشمه سارهای زیاد گردیده، باعث شده تا در دامنه‌های سلسله جبال دره‌ها و جلگه‌ها سرسبز گردند و زمینه فعالیت‌های زراعتی و اقتصادی را برای مردم وطن فراهم سازد.

کوهستان‌های افغانستان ارزش حیاتی را به مردم کشور در منطقه داده است، مانند دریای نیل که تحفۀ با ارزش برای مردم مصر است سلسله جبال افغانستان نیز برای افغانستان بهترین تحفۀ خداوند (ج) محسوب می‌شود.

افغانستان از لحاظ طبیعی دارای مناطق کوهستانی بوده که ارتفاع آن از ۲۰۰۰-۷۰۰۰ متر تغییر می‌کند. بلند ترین سطح مرتفع افغانستان سطح مرتفع پامیر است که ارتفاع آن به ۷۰۰۰ متر می‌رسد، یک قسمت سطح مرتفع پامیر درواخان افغانستان واقع است که به نام بام دنیا شهرت دارد. نقاط کم ارتفاع و مناطق هموار، دشت‌ها و صحراها که ارتفاع آن از (۲۵۰-۲۰۰۰) متر میرسد مشاهده می‌گردد. اختلاف ارتفاع در افغانستان خیلی زیاد است. کم ارتفاع ترین منطقه افغانستان در جنوب غرب خم آب واقع است که (۲۵۸) متر و بلندترین قله در کوه‌های هندوکش بنام نوشاخ (۷۴۸۵) متر از سطح بحر ارتفاع دارد.

پلان رهنمای تدریس درس (دوازدهم)

زمان تدریس: (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	راجع به اقلیم افغانستان چه می‌دانید؟	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	- از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی با اقلیم افغانستان اهداف جزیی: - اقلیم را تعریف کنند. - خصوصیات اقلیم صحرایی را بیان کنند. - خصوصیات اقلیم مدیترانه یی و مونسونی را بیان کرده بتوانند. - خصوصیات اقلیم ستپی و توندرا را از هم تفکیک کرده بتوانند. - اقلیم صحرایی را با اقلیم کوهستانی مقایسه کرده بتواند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مطالعه خاموشانه، سؤال و جواب، مباحثه	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشهٔ اقلیمی، تصاویر اقلیمی کرهٔ مجسمه جغرافیایی، کتاب، تخته و تباشیر	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی	
۶- فعالیت‌های تدریسی و آموزشی در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته نصب نقشهٔ اقلیمی پیشروی صنف و طرح سؤال در مورد مفهوم اقلیم.	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷: فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- شاگردان خاموشانه درس را می‌خوانند آنچه را نمی دانند از معلم می‌پرسند. ۱- حد وسط حالات جوی یک محل است که در وقت طولانی و جای معین، کشور ما انواع اقلیم دارد. ۲- بارنده‌گی در نواحی کم و تفاوت حرارت شب و روز زیاد می‌باشد؛ مانند دشت بکوا. ۳- نظر به ارتفاع درجهٔ حرارت تنزیل می‌نماید. ۴- تابستان گرم و خشک، زمستان معتدل و بارانی. ۵- در تابستان باران می‌بارد و هوای آن مرطوب می‌باشد. ۶- بارنده‌گی در زمستان صورت می‌گیرد. ۷- شاگردان به گروپ‌ها تقسیم شده روی موضوعات تعیین شده بحث می‌کنند و در صنف بیان می‌کنند.	- بعد از مرحلهٔ مقدماتی مطالعهٔ خاموشانه را برای شاگردان توصیه کنید. - بعد از جواب دادن به سؤال‌ها از شاگردان می‌پرسید: ۱. اقلیم را تعریف نمایید. کشور ما دارای چند نوع اقلیم می‌باشد. ۲. خصوصیات اقلیم صحرایی را تشریح نمایید. ۳. خصوصیات اقلیم کوهستانی را تشریح نمایید. ۴. خصوصیات اقلیم مدیترانه را توضیح دهید. ۵. خصوصیات اقلیم مونسونی را بیان کنید. ۶. خصوصیات اقلیم ستپ علفزار را بیان کنید. معلم محترم درس را جمع بندی نموده و مختصراً توضیح می‌دهد. شاگردان را به گروپ‌ها تقسیم نموده و هر گروپ در مورد موضوع مشخصی بحث می‌کند. - شاگردان را متوجه کار خانگی می سازد.

۷.جواب سؤالات متن درس:

۱. حد وسط حالت جوی یک محل است.

۲. جدول اقلیمی

نام اقلیم	خصوصیات	پوشش
صحرایی	بارنده‌گی کم و گرمی زیاد – تفاوت هوا بین شب و روز زیاد	بته‌های خاردار
کوهستانی	بارش زیاد با برف و باران	پوشش نباتی متنوع
مدیترانه یی	تابستان خشک و گرم و زمستان معتدل و مرطوب	میوه‌های خاندان ستروس
مونسون	ریزش باران در فصل تابستان	درخت ارچه، بلوط، جلغوزه و قهوه
ستپی	بارنده‌گی در زمستان	علفزار

۸. دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

تمام فعالیت‌های انسان برای ادامهٔ زنده‌گی تحت تأثیر اقلیم قرار دارد، غذایی که می‌خوریم، آبی که می‌نوشیم، لباسی که برای حفظ بدن در مقابل تغییرات اقلیم می‌پوشیم، خانه ای که در آن سکونت داریم تماماً زیر تأثیر آب و هوای اقلیمی که در آن زنده‌گی می‌کنیم قرار دارد.

باید در نظر داشت که درجهٔ حرارت، رطوبت و بارنده گی، مراکز فشار پست و بلند اقلیم افغانستان را به شش قسمت تقسیم کرده اند.

۱- اقلیم صحرایی در جنوب غربی کشور وجود دارد. از اوصاف آن اختلاف درجهٔ حرارت در جریان شب و روز و در جریان سال می‌باشد، یعنی گرمی و سردی متواتر شب و روز باعث شده که سنگ‌ها پارچه شده منطقهٔ ریگستانی را تشکیل دهد.

۲- اقلیم صحرایی: در این منطقه اقلیمی اراضی با ارتفاع. ۳۵ متر موقعیت دارد. حرارت در این منطقه تنزیل می‌یابد بر خلاف بارنده گی و رطوبت در آن زیاد می‌شود هر نوع کتله‌های مرطوب و جبهه‌های سردی که از نقاط کوهستانی می‌گذرد باعث بارنده گی می‌شود.

۳- اقلیم مدیترانه یی: که دارای تابستان بسیار گرم و خشک و زمستان معتدل است و برف در آن نمی بارد. بارنده گی آن همیشه به شکل باران می‌باشد.

۴- اقلیم مونسونی: در ماه‌های تابستان در بحر هند فشار بلند تشکیل شده و در دشت‌های آسیای مرکزی مرکز فشار پست به وجود می‌آید ابرهای بارانی که به طرف خشکه می‌آید در هندوستان باعث بارنده گی مونسونی می‌شود یک قسمتی از آن به افغانستان آمده در جنوب سپین غر باعث این گونه بارنده گی می‌شود.

۵- اقلیم ستپ: بته‌ها، علفزارها و نیزارها در آن وجود دارد برای تربیهٔ حیوانات مفید است.

۶- اقلیم توندرا الپی: در افغانستان منطقه توندرا در ارتفاع ۳۵۰۰-۲۹۰۰ متر قرار دارد در این منطقه یخبندی از ماه سنبله شروع می‌شود. زمستان در آنجا برف زیاد می‌بارد.

پلان رهنمای تدریس درس(سیزدهم)

زمان تدریس:(دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	کوه‌ها	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: - آشنایی با کوه‌های افغانستان هدف جزیی: - آگاهی در مورد کوه‌های افغانستان - شناخت کوه‌های هندوکش، کوه بابا، سپین غر - طرز تفکر مثبت در مورد کوه‌ها - تقویت روحیهٔ جستجو گری در مورد کوه‌ها - کسب توانایی پیدا کردن موقعیت کوه‌ها در نقشهٔ طبیعی - کسب توانایی درک اهمیت کوه‌های افغانستان	
۳- روش‌های تدریس	بحث گروپی، خواندن متن، سؤال و جواب و ارائهٔ گزارش	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، تخته، تباشیر و نقشه طبیعی افغانستان	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی و کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان درس به روی تخته نصب نقشه پیشروی صنف و طرح سؤال در مورد کوه‌های افغانستان	۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریس معلم محترم(آموزش مفاهیم و ارزیابی	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- از یک شاگرد بخواهد که در نزدیک نقشه بیاید و کوه‌های مشهور افغانستان، مانند: هندوکش، کوه بابا و سپین غر را در نقشه نشان دهد ۲- معلم به شاگردان فرصت بدهد تا هر گروپ پیرامون اهمیت، کوه هندوکش، کوه بابا و سپین غر با یک دیگر بحث و مذاکره نمایند. ۳- نمایندۀ هر گروپ خلص درس را به طور ساده و روان به هم صنفان خود قرائت نمایند. ۴- معلم محترم از هر گروپ بخواهد که از یک دیگر در مورد درس سؤال نمایند و جواب دهند. ۵- معلم محترم جهت تحکیم درس از شاگردان سؤال نماید. ۶- معلم درس را جمع بندی و در تخته سیاه درج نماید ۷- فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند.	۱-شاگردان کوه‌ها را در نقشه نشان دهند . ۲- شاگردان پیرامون موضوع درس با یک دیگر مذاکره و بحث می‌نمایند و لغات مشکل را یاد داشت می‌نمایند. ۳- نمایندۀ گروپ درس را به همصنفان خود به صورت فشرده تشریح می‌نماید. ۴- هر گروپ از یک دیگر سؤال می‌نمایند و جواب می‌دهند. ۵- شاگردان جواب ارائه می‌دارند. ۶- شاگردان به جمع بندی درس متوجه شوند	۳۵ دقیقه

۸.جواب به سؤالات متن درس:

۱- این کوه‌ها بیشتر در ساحۀ مرکزی و شرقی افغانستان واقع اند.

۲- به سببی که در کوه‌های مرتفع در جه حرارت کم است، برف آب نمی شود و به صورت دایمی برف در قله‌های مرتفع باقی می‌ماند.

۳- کوه هندوکش از شمال شرق شروع شده به طرف جنوب غرب تا درۀ بامیان امتداد دارد که در قسمت مرکزی، ساحۀ وسیع را دربر گرفته است.

۴- در مرکز افغانستان موقعیت دارد.

۵- در شرق افغانستان موقعیت دراد .

۶- کوه‌های کشور منبع خوبی برای دریاها است. بزرگترین منبع مواد معدنی از قبیل: آهن، مس،سرب، سنگ‌های قیمتی مانند: یاقوت، لاجورد، وغیره در آن وجود دارد و ثروت طبیعی کشور ما محسوب می‌شود. همچنان کوه از نگاه سوق دارای اهمیت است.

۹. دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

نواحی مرتفع نقش بسیار مهمی در زنده‌گی ساکنان این مرز و بوم دارد. قسمت وسیعی از کشور ما را کوهستانها در بر گرفته است. این ارتفاعات بین ۴۰۰۰ تا ۶۰۰۰ متر بلندی دارند. بلند ترین حصهٔ کوه در کشور ما قلهٔ نوشاخ است که ۷۴۸۵ متر از سطح بحر ارتفاع دارد و در کوه هندوکش واقع است. ارتفاع، با حرارت رابطه مخالف دارد. نقاط مرتفع و بلند هوای سرد و مناطق پست حرارت گرم دارند؛ بنابر آن در ارتفاعات هندوکش، کوه بابا، سپین غر، سفید کوه وغیره حرارت هوا پایینتر از مناطق پست و هموار و مجاور آن می‌باشد، از طرف دیگر با کاهش حرارت رطوبت و بخارات آبی در هوا متراکم شده باعث ریزش برف و باران در کوه‌های بلند می‌شود. ریزش‌های جوی در ارتفاعات، جریان‌های سیلاب‌ها را به دنبال دارد و دامنه‌های کوه‌ها را به شدت فرسایش می‌دهد.

پلان رهنمای تدریس درس (چهاردهم)

زمان تدریس : (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	دریاهای افغانستان به حیث شریان زراعتی و تولید انرژی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند هدف کلی : - آشنایی با اهمیت دریاهای افغانستان اهداف جزئی - آشنایی به سرچشمه دریاهای افغانستان - آشنایی به چگونگی استفاده از دریاهای افغانستان - آشنایی به حوزه‌های پنج گانه دریاهای افغانستان - توانایی تشخیص حوزه‌های آبی را داشته باشند	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، قرائت، سؤال و جواب مباحثۀ گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشۀ فزیکی افغانستان، تصویری از دریاها، کتاب درسی، تخته و تباشیر	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی، عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه، نوشتن عنوان روی تخته سیاه، نصب نقشه پیشروی صنف. به نظر شما از دریاها چه استفاده می‌شود؟	۱۰دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری	۷ - فعالیت هل ی تدریسی معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- درس را خاموشانه مطالعه و آنچه را نمی‌داند از معلم می‌پرسد . ۱- برف‌ها و باران‌ها ۲- برای امور زراعت و تولید برق ۳- به پنج حوزه ۴- از پامیر خورد سرچشمه گرفته به جهیل اورال می‌ریزد و معاونین آن در افغانستان کوکچه و کندز است ۵- از کوتل اونی سرچشمه گرفته – در پاکستان به دریای سند می‌ریزد – معاونین آن دریای لوگر، پنجشیر، الینگار و کنر می‌باشد و بندهای برق ماهیپر، نغلو، سروبی و درونته بالای آن اعمار گردیده است. - شاگردان در گروپ‌ها به روی موضوع داده شده بحث می‌کنند و نتیجه را به صنف ارایه می کنند.	- بعد از تطبیق مرحله مقدماتی معلم محترم مطالعه خاموشانه را توصیه کند - بعد ار جواب دادن به سؤالات شاگردان از آنها سؤالات زیر را می‌پرسند ۱- منبع دریاهای افغانستان را چه تشکیل می‌دهد؟ ۲- از دریاهای افغانستان چه استفادهٔ اقتصادی ممکن است؟ ۳- دریاهای افغانستان به چند حوزه تقسیم گردیده اند؟ ۴- منبع،مصب و معاونین دریای آمو را نام بگیرید؟ ۵- منبع،مصب و معاونین دریای کابل کدام است ؟ - درس را جمع بندی نموده خلاصه می‌سازد - فعالیت گروپی را توصیه می‌کند . فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند.

۸.جواب سؤالات پایانی درس

۱- از کوه‌های پر برف سرچشمه می‌گیرد

۲- دراثر بارنده گی و ذوب برف‌ها زیاد می‌شود .

۳- برای زراعت، تولید انرژی برق و هم برای نوشیدن از آن استفاده می‌شود.

۴- چون کوهستانی و با نشیب تند جریان دارد .

۵-تولید برق

۶-حوزهٔ آمو، کابل، هلمند، هریرود و حوزهٔ بسته می‌باشد .

۷-تاجکستان، ازبکستان وترکمنستان

۹ _از کوتل اونی، کوه بابا سرچشمه گرفته و به طرف شرق در جریان است .

۹-لوگر، پنجشیر، الیشینگ، الینگار و کنر

برای زراعت و تولیدبرق

۱۰- در آبیاری زمین‌های زراعتی و تولید برق از آن استفاده می شود.

۹. دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

ارزش اقتصادی دریای کابل

دریای کابل از لحاظ اقتصادی ارزش زیادی دارد . از دریای کابل و تمام معاونین حوزهٔ کابل به منظور آبیاری زمین‌های زراعتی به حد اعظمی استفاده می‌شود . از دریای کابل و معاونین سمت راست آن آنقدر نهر و جوی جدا می‌شود که بالآخره دریا به یک نهر کوچک مبدل می‌شود . معانین سمت چپ آن دریای شتل، سالنگ، غور بند، پنجشیر، الیشینگ، الینگار و دریای کنر است . هر کدام نسبتاً آب وافر دارند علاوه از استفادهٔ زراعتی و بندهای برق یک مقدار زیاد آب آن از کشور خارج می‌گردد .

از لحاظ اقتصادی اعمار بندهای برق چه به منظور استحصال قوه برق و چه از لحاظ اقتصادی به غرض آبیاری اراضی زراعتی باشد ارزش فوق العاده دارد.

دریای کابل و معاونین آن از جمله دریاهای درجه اول کشور به شمار رفته و از آب آن توسط اعمار بندها به پیمانهٔ وسیع استفاده می‌شود این دریا در مسیر خود نشیب زیاد دارد . بندهای برق که بالای دریای کابل ساخته شده است بندبرق سروبی، بندبرق نغلو، ماهیپر، پروژهٔ کانال ننگرهار وبند برق که بالای معاونین دریای کابل ساخته شده است بند برق جبل السراج و بندبرق چک وردک می‌باشد اما بزرگترین و مهمترین آن‌ها، بند برق نغلو است.

پلان رهنمای تدریس درس (پانزدهم)

زمان تدریس : (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	دریاهای سایر حوزه‌های افغانستان	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند هدف کلی : - آشنایی با دریاهای سایر حوزه‌های افغانستان -اهداف جزیی - آشنایی با طویل ترین دریای افغانستان - آشنایی با دریای هریرود - آشنایی با دریاهای حوزهٔ بسته - توانایی تشخیص دریا درنقشهٔ طبیعی افغانستان. متیقن شوند که آب بزرگترین نعمت خداوندﷻ است، بدون آب زنده‌گی ممکن نیست	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، قرائت، سؤال و جواب مباحثهٔ گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشهٔ دریاهای افغانستان، تصویری از دریاها، کتاب درسی، تخته و تباشیر	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی، عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه: نوشتن عنوان روی تخته و نصب نقشه پیشروی صنف. طرح یک سؤال: آیا فکر می‌کنید که حیات در روی زمین وابسته به آب است؟	۱۰دقیقه

۷ - فعالیت هلای تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری	زمان به دقیقه
- بعد از مرحلـه مقـدماتی تـدریس، مطالعـهٔ خاموشانهٔ درس جدید را توصیه کند . - بعـد از جـواب دادن بـه سـؤالات شـاگردان می‌پرسد ۱- طویل ترین دریای افغانستان کدام است؟ ۲- معاونین دریا ی هلمند را معرفی کنید. ۳-بالای دریای هلمند کدام بندها سـاخته شـده است؟ ۴-کدام دریاهای دیگر درهامون هلمند می‌ریزد؟ ۵-دریاهای حوزهٔ هریرود کدام‌ها اند؟ ۶-دریاهای حوزهٔ بسته کدام‌ها اند؟ ۷-معلم همه جواب‌های شاگردان راتکمیل وروی تخته می‌نویسند . ۹ _درس را جمع بندی و خلاصه می‌کند - شـاگردان را در گـروپ تنظـیم مـی‌کنـد و وظیفه جداگانه می‌دهد - غــرض ارزیــابی از سـؤالات پایــانی درس استفاده می‌کند. - فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند	- درس را خاموشـانه مطالعـه و آن چـه را نمی دانند می‌پرسند ۱- دریای هلمند که ۱۴۰۰ کیلـومتر طـول دارد . از کوه بابا سرچشمه گرفته و به‌هامون هلمنـد می‌ریزد . ۲- دریای موسی قلعه و ارغنداب ۳- بند برق کجکی،گرشک و نهر بغرا که مناطق ناد علی را آبیاری می‌کند . ۴- خاشرود ادرسکن و فراه رود. ۵- هریرود که از غرب کوه بابا سرچـشمه گرفتـه درولایـت هـرات از اسـلام قلعـه تـا ذوالفقـار جریان دارد – دریای دیگر این حوزه مرغـاب است . ۶- دریاهای که با دیگـر دریاهـا یکجـا نمیـشوند دریای غزنی، بلخ آب، سـمنگان، انـدخوی و قیصار است . - به گروپ‌ها تنظیم شده و سـؤالات را جـواب می‌دهند	۳۵ دقیقه

۸.جواب سؤالات پایانی درس

۱- طویل ترین دریای افغانستان هلمند است که ۱۴۰۰ کیلومتر طول دارد .

۲- معاونین دریای هلمند – موسی قلعه و ارغنداب

۳- خاشرود – فراه رود و ادرسکن

۴- برای تولید برق و زراعت از آن استفاده صورت گرفته است.

۵- از غرب کوه بابا سرچشمه گرفته و ولایت هرات را سرسبز می‌کند .

۶- سرحد طبیعی بین کشور ما افغانستان و ایران را تشکیل می‌دهد.

۹. دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

ارزش اقتصادی دریای هلمند : بندهای برق که بالای دریای هلمند و معاونین آن ساخته شده است از ذخیرۀ آب آن در آبیاری زمین‌های زراعتی و هم تولید برق استفاده زیاد صورت می‌گیرد پروژه‌های بزرگی که بالای دریای هلمند بنا نهاده شده است از این قرار اند :

پروژه نادعلی : کار این پروژه در سال ۱۳۲۹ شروع شده است و اکنون کاملاً تحت استفاده قرار دارد آب این پروژه توسط نهر بغرا از هلمند جدا شده طول کانال آن ۳۱۴ کیلومتر می‌باشد که ۸۹۰۰ هکتار زمین را آبیاری می‌کند

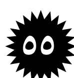
۲- پروژه مارجه : - این پروژه از سال ۱۳۳۵ جنبۀ عملی پیدا کرده کانال آن ۱۹۲ کیلومتر طول دارد و ۸۱۰۰ هکتار زمین را آبیاری می‌کند .

۳- پروژه شمالان : با استفاده از کانال شمالان به طول ۶۵ کیلومتر در حدود ۱۲۷۰۰ هکتار زمین را آبیاری می‌کند .

۴- پروژه درویشان : - زمین‌های زراعتی پروژ ۀ درویشان را (۲۰۳۰۰) هکتار زمین وانمود کرده اند طول کانال آن ۱۲ کیلومتر است که آب را از دریای هلمند گرفته و به زمین‌های زراعتی توزیع می‌کند

۵- پروژه نهر سراج : - این پروژه در سال ۱۲۸۷ آغاز یافت زمین‌های قابل زرع آن ۲۴۰۰۰ هکتار بوده این پروژه درغرب لشکرگاه واقع است . محیط آن نیمه صحرایی می‌باشد که آب را زیاد تبخیر می‌کند.

بزرگترین بند برق دراین منطقه بالای دریای هلمند بندبرق کجکی است . قوۀ تولید برق کجکی ۳۳۰۰۰ کیلووات برق در ساعت است که از برق آن در تنویر شهرهای قندهار، بست و گرشک استفاده به عمل می‌آید.

پلان رهنمای تدریس درس (شانزدهم)

زمان تدریس : (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	دربارۀ جهیل‌های افغانستان جه می‌دانید؟	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی : - آشنایی با جهیل‌های افغانستان -اهداف جزیی - آگاهی به جهیل‌های افغانستان - درک چگونگی به وجود آمدن جهیل‌ها - آشنایی با جهیل‌های سیستان شیوا، زرقول، چقمقتین، آب ایستاده غزنی - طرز تفکرمثبت در مورد جهیل‌ها - کسب توانایی پیدا کردن جهیل‌های افغانستان در روی نقشه	
۳- روش‌های تدریس	سؤال و جواب بحث گروپی خواندن متن	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، تخته تباشیر، نقشۀ طبیعی	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی،کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه : طرح چند سؤال در مورد جهیل‌های افغانستان نشان دادن جهیل‌ها در روی نقشۀ جهان و نشان دادن جهیل‌های افغانستان در نقشۀ افغانستان	۱۰دقیقه

۷ - فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری	زمان به دقیقه
۱- معلم به شاگردان هدایت می‌دهد که به نقشهٔ طبیعی افغانستان که در کتاب است به دقت بیبینند که چند جهیل وجود دارد	۱- شاگردان به دقت نقشه را می‌بینند و جواب می‌دهند که پنچ جهیل کدام ها اند؟	۳۵ دقیقه
۲- استاد به شاگردان هدایت می‌دهد که متن درس را خاموشانه بخوانند و لغات ر ا یاد داشت نمایند بعد از ختم درس از معلم پرسان نمایند .	۲- شاگردان متن درس را خاموشانه می‌خوانند و لغات مشکل را یاد داشت می‌نمایند بعد از معلم پرسان می‌نمایند .	
۳- معلم محترم لغات مشکل را با معنی آ ن روی تخته سیاه می‌نویسد .	۳- شاگردان معنای لغات را در کتابچه‌های خود یا داشت می‌نمایند .	
۴- معلم محترم به گروپ (الف) در موردهامون سیستان و به گروپ (ب) در مورد جهیل زرقول و به گروپ (ج:) چقمقتین و به گروپ (د)، به آب ایستاده غزنی وظیفه می‌دهد که بحث و گفتگو نمایند بعد نمایندهٔ گروپ خلص درس را به زبان ساده به شاگردان بیان می‌کند.	۴- شاگردان در مورد موضوعات داده شده، با یک دیگر بحث و مذاکره نموده بعد نمایندهٔ هر گروپ به نوبت به سر تخته آمده درس را بیان می‌کنند	
۵- معلم به شاگردان هدایت می‌دهد که سؤالات درس را بخوانند و جواب درست آن را به حافظه بسپارند	۵- شاگردان سؤال را می‌خوانند و جواب‌های صحیح آن را به حافظه می‌سپارند	
۶- معلم برای استحکام درس از چند شاگرد درس را پرسان نماید معلم درس را به روی تخته سیاه جمع بندی و کارخانگی را توصیه می‌نماید	۶- شاگردان به سؤال‌های معلم جواب ارایه می‌دارند شاگردان جمع بندی درس را با کارخانه گی در کتابچه‌های خود یاد داشت می نمایند.	

۸.جواب سؤالات پایانی درس

جواب سؤال‌های جهیل‌های افغانستان:

۱- آب ایستاده که به چهار طرف آن خشکه باشد آن را جهیل می‌نامند .در بعضی نواحی افغانستان حوزه‌های بسته وجود دارد که به نام جهیل یاد می‌شود .

۲- جهیل‌های مرتفع از آب‌های یخچالی به وجود آمده و جهیل‌های مناطق هموار از آبریزهٔ دریاها.

۳- به نام‌های‌هامون، کول، آب ایستاده.

۴- سرحد بین افغانستان و ایران را تشکیل داده است.

۵- جهیل زرقول در سطح مرتفع پامیر در قسمت سرحدی افغانستان و تاجکستان واقع است .

۶- دریای واخان

۷- درولایت بامیان

۹. دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت اضافی)

افغانستان بنابر ساختمان طبیعی در بعضی مناطق حوزه‌های بسته و یا ساحهٔ فرورفتگی را به وجود آورده که باعث به وجود آمدن جهیل‌ها گردیده است این جهیل‌ها در مناطق مختلف نام مختلف دارند . در کشور ما جهیل را به نام کول،هامون و آب ایستاده هم یاد کرده اند جهیل‌های افغانستان عبارت اند از :
هامون سیستان،هامون پوزک، هامون صابری، زرقول، کول چقمقتین، جهیل شیوا، آب ایستاده غزنی، ناور و بند امیر .
هامون هلمند،هامون سیستان،هامون پوزک، هامون صابری و گودزیره درگوشه جنوب غرب کشور درولایت نیمروز آبریزه دریاهای هلمند، فراه، خاشرود، ادرسکن و دریای گود زیره را تشکیل می‌دهد .هامون هلمند که از جمله‌هامون بزرگ منطقه شمرده می‌شود . تا یک قسمت سرحد بین افغانستان و ایران را تشکیل میدهد .
جهیل‌های چقمقتین زرقول و شیوا در ولایت بدخشان و بند امیر در ولایت بامیان واقع می‌باشد، جهیل‌ها برای پرنده‌های مانند مرغ آبی که از مناطق گرم به مناطق سرد و برعکس آن مهاجرت می‌کنند، پناگاه و محل زیست خوب و مناسب می‌باشند

پلان رهنمای تدریس درس (هفدهم)

زمان تدریس (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱. موضوع درس	جغرافیای بشری	
۲. اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	— از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: — آشنایی با جغرافیای بشری افغانستان اهداف جزیی: — آشنایی با جغرافیای بشری — آگاهی در مورد نفوس، اقوام، زبانها و دین افغانستان — ایجاد انگیزهٔ مثبت در مورد جغرافیای بشری افغانستان — تعمیق شناخت در مورد نفوس، اقوام، زبانها و دین افغانستان — کسب روحیهٔ جستجو و پرسان در مورد جغرافیای بشری افغانستان — کسب توانایی تجزیه و تحلیل جغرافیای بشری افغانستان	
۳. روش‌های تدریس	سؤال و جواب، بحث گروپی، خواندن متن و گزارش	
۴. مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمایی درس، تخته، تباشیر و نقشه	
۵. شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، تحریری، عملی	
۶. فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه: طرح سؤال‌ها در مورد جغرافیای بشری نصب نقشه در پیش روی صنف، طرح یک سؤال در مورد جغرافیای بشری	۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
	شاگردان درس را خاموشانه می‌خوانند و لغات مشکل را یادداشت نموده بعد از استاد پرسان می‌نمایند. شاگردان معنای لغت را درج کتابچه‌های یاداشت می‌نمایند. شاگردان درس راتشریح می‌نمایند شاگردان درس را به دقت گوش نموده لغات مشکل رادرکتابچه یادداشت نموده بعد از ختم درس از استاد پرسان می‌نمایند شاگردان لغات را در کتابچه‌های خود درج می‌کنند . شاگردان درس را تشریح می‌نمایند. شاگردان جواب می‌دهند شاگردان جمع بندی درس را با کارخانگی درج کتابچه می‌نمایند.	معلم به شاگردان هدایت دهد که درس جغرافیای بشری را خاموشانه بخوانند و لغات مشکل آن را یاداشت نمایند. بعد پرسان نمایند. - استاد لغات مشکل درس را به تخته سیاه می‌نگارد و معنی می‌نماید. استاد از یکی از شاگردان می‌خواهد درس را تشریح نماید. استاد به یک شاگرد هدایت بدهد که درس اقوام، زبانها و دین را به آواز بلند بخواند و دیگر شاگردان آن را به دقت گوش و در اخیر لغات مشکل را در کتابچه درج و بعد پرسان نمایند. معلم لغات مشکل درس را در تختهٔ سیاه تحریر و معنی می‌نماید. معلم از چند شاگرد بخواهد که اقوام، زبانها و دین را تشریح نماید. معلم برای استحکام درس از شاگردان سؤال نماید تا مطمئن شود که درس استحکام یافته است. معلم درس را جمع بندی نموده در تخته سیاه می نویسد و کارخانگی را مشخص می‌نماید. سؤالهای پایانی درس را از شاگردان می پرسد فعالیت خارج از صنف را به شاگردان توصیه می کند.

۷ـ جواب سؤالات پایانی درس:

۱- تراکم نفوس در مناطق شرقی زیاد و در مناطق جنوب غربی و مرکزی تراکم نفوس کم است

۲- تمام افرادی که در محدوده جغرافیایی افغانستان زنده‌گی میکنند افغان نامیده میشوند.

۳- در افغانستان بیش از سی زبان و لهجه وجود دارد؛ لذا زبان‌های مهم کشوز عبارتند از : پشتو، دری، بلوچی، ازبکی، ترکمنی، پشه یی، نورستانی، زیباکی، اشکاشمی.

۴ - پشتو و دری

۵-اکثریت مردم ما پیرو مذهب حنفی و عدهٔ پیروان مذهب جعفری و اسماعیلیه بوده و یک تعداد اهل هنود در کشور زیست می‌نمایند.

۹. دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

یکی از شاخه‌های علم جغرافیه، جفرافیای بشری است که در مورد انسان و فعالیت‌های انسانی بحث می‌کند. انسان‌ها در تمام نقاط زمین به صورت متناسب و مساوی تقسیم نشده اند. به عبارت دیگر با در نظر داشتن مساعدت شرایط اقلیمی و ارتفاع اراضی و سایر عوامل طبیعی، اقتصادی، اجتماعی وسیاسی تراکم نفوس درمناطق مختلف از هم اختلا ف دارند به طوریکه در مناطق دشتی و صحراها، مناطق مرتفع سلسله جبال و جبه زارها درهزارها کیلومتر اثر از انسان دیده نمی شود اما در جای که شرایط اقلیمی مساعد است تعداد زیاد مردم مسکن گزین می‌باشند .

در کشور ما افغانستان بیش از سی زبان مروج است که در مناطق مختلف توسط آن مکالمه صورت می‌گیرد . اهمیت زبان‌های افغانستان به تعداد مردم که به آن زبان صحبت می‌کنند ارتباط دارد به طور مثال دری و پشتو در مناطق زیادی از کشور صحبت می‌شود و تقریباً تمام مردم کشور به آن بلدیت دارند در حالی که به لسان اورمری در چند قریهٔ محدود مردم به آن صحبت می‌کنند.

پلان رهنمای تدریس درس (هجدهم)

زمان تدریس (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	جغرافیای اقتصادی افغانستان	
اهداف آموزشی (دانشی مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که به اهداف زیر دست یابند هدف کلی - آشنایی با جغرافیای اقتصادی افغانستان اهداف جزیی: — با فعالیت‌های زراعتی و اهمیت آن در اقتصاد افغانستان آشنا شوند — با محصول زراعتی گندم و مناطق تحت کشت آن آشنا شوند — به اهمیت محصول برنج پی ببرند — مناطق کشت جواری را نام ببرند — مناطق کشت محصولات مهم زراعتی را روی نقشه نشان داده بتوانند	
روش‌های تدریس	سخنرانی، سؤال و جواب، بحث گروپی و توضیحی	
مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمایی درس، تخته، تباشیر و نقشۀ اقتصادی افغانستان	
شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، کار خانگی	
فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه : نوشتن عنوان درس روی تخته آیا می‌دانید جغرافیای اقتصادی به چه موضوعات می‌پردازد به نظر شما زراعت در افغانستان چه اهمیت دارد؟	۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
طرح سؤال در خصوص جغرافیای اقتصادی بعد از شنیدن نظریات شاگردان موضوع جغرافیای اقتصادی را توضیح می‌دهد وبه شاگردان توصیه می‌کند درس را خاموشانه بخوانند معلم اصطلاحات و لغات مشکل درس را سؤال می‌کند که زراعت دراقتصاد افغانستان چه اهمیت دارد؟ معلم پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به بیان حاصلات زراعتی درسرزمین افغانستان می‌پردازد معلم شاگردان را به چند گروپ تقسیم می‌کند و برای هر گروپ فعالیت شان را مشخص می‌کند نمایندهٔ گروپ نتیجه بحث‌ها را به صنف گزارش می‌دهد سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد فعالیت‌های خارج از صنف را توصیه می‌کند	اظهار نظر در پیرامون آن مطا لعهٔ خاموشانه درس و لغات مشکل درس را می‌پرسند در گروپ‌ها تنطیم می‌شوند و در فعالیت‌ها سهیم می‌شوند به سؤالات پاسخ می‌دهند	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات پایانی درس

۱- گندم، جواری، برنج
۲- چون ۸۵ فیصد مردم افغانستان از محصولات زراعتی امرار معاش می‌کند
۳- زراعت گندم به شکل آبی در فصل خزان و بهاری در زمین‌های زراعتی انجام می‌شوند
۴- گندم للمی در برج حمل و حوت در دامنه‌های تپه‌ها و زمین‌های هموار کشت می‌شوند و از آب باران‌های بهاری سیرآب می گردند.
۵- زرع نبات برنج در مناطق که اقلیم گرم و مرطوب و آب فراوان باشد خوب حاصل می‌دهد.
۶- زرع گندم آبی در فصل خزان و بهاری و گندم للمی در برج حوت و حمل انجام می‌یابد.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- گندم، برنج، جواری، جو، ارزن از جملهٔ غله جاتی اند که بحیث مواد خوراکه برای دوام زنده‌گی حتمی میباشد.
- افغانستان یک کشور زراعتی است که گندم آبی و للمی، برنج در نقاط مختلف آن زرع میشود، اما ولایات شمال افغانستان را بنام گدام غله یاد کرده اند که در آن جا به پیمانه بزرگ گندم آبی و للمی زرع و حاصل میدهد. کشت للمی در دامنه‌های بلند و هموار در ماه حمل زرع می گردد که توسط آب باران سیر آب می شود، اراضی وسیع کشت گندم للمی در ولایات تخار، کندز، بلخ، جوزجان و فاریاب میباشد.
- شیوهٔ کشت وحاصل گیری از آن درافغانستان نظر به ساختمان اراضی، منابع آبی و سیستم آبیاری از نظر کمیت و کیفیت می باشد که نظر به ممالک همجوار و منطقه حاصلات ناچیز داریم.
- حاصلات زرع به شیوهٔ قدیمی ناچیز و افزایش نفوس روز افزون در کشور سبب می گردد که سالانه یک مقدار زیاد غله جات گندم و برنج از ممالک همسایه و دیگر کشورها وارد وطن ما گردد که تورید غله باعث قیمتی و کمبودی مواد خوراکه می شود.
- در تولید حاصلات گندم، کودکیمیاوی نیز استعمال میشود که مقدار حاصلات را بالا می برد.
- طرز آبیاری باید اصلاح شود، تا آب ضایع نگردد.
- تخم‌های اصلاح شده نیز در مقدار حاصلات کمک شایان میکند.

پلان رهنمای تدریس درس (نوزدهم)

زمان تدریس : (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
۱- موضوع درس	نباتات صنعتی و طبی
۲- اهداف آموزشی، (دانشی، مهارتی،و ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی. آشنایی با نباتات صنعتی و طبی افغانستان هدف جزیی - انواع نباتات صنعتی را نام گرفته بتوانند. - با پراگنده گی انواع نباتات صنعتی در افغانستان آشنا شوند . - به اهمیت نباتات طبی پی ببرند . - انواع نباتات طبی را نام ببرند
۳- روش‌های تدریس	سخنرانی، سؤال وجواب بحث گروپی و توضیحی
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب، تخته، تباشیر، تصاویر نباتات صنعتی و طبی
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و کارخانگی
۶- فعالییت‌های تدریس و آموزش درصنف (۱۰دقیقه)	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه - نوشتن عنوان به روی تخته و طرح سؤالات از شاگردان - آیا با نباتات صنعتی و طبی افغانستان آشنا هستید؟ چند نمونه آنرا نام ببرید - به نظر شما اهمیت نباتات صنعتی و طبی در افغانستان چیست؟

زمان به دقیقه	فعالیت یادگیری شاگردان	۷ -فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم وارزیابی)
۳۵ دقیقه	اظهار نظر پیرامون آن - مطالعه خاموشانه درس و طرح سؤال در مورد لغات مشکل درس . - جواب سؤال را می‌دهند . - شاگردان در گروپ‌ها تنظیم می‌شوند ودر فعالیت سهم می‌گیرند. - به سؤالات پاسخ می‌دهند	- طرح سؤالات در خصوص اهمیت اقتصادی نباتات صنعتی و طبی افغانستان - بعد از شنیدن نظریات شاگردان اهمیت اقتصادی نباتات را تو ضیح داده و معلم توصیه می‌کند که شاگردان درس را خاموشانه بخوانند و سپس اصطلاحات و لغات مشکل را توضیح می‌دهد - طرح سؤالات جدید که نباتات صنعتی کشور ما، شامل کدام محصولات است و از کدام مناطق بدست می‌آید - معلم پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به بیان انواع نباتات صنعتی و طبی و پراگندکی از نقشه افغانستان استفاده می‌شود. - شاگردان را به چند گروپ تقسیم می‌کند و برای هر گروپ فعالیت مشخص داده نمایند ۂ گروپ نتیجه را به صنف گزارش می‌دهد . - سؤالات پایانی درس را می‌پرسد - فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند

۸_ جواب به سؤالات پایان درس

۱- پنبه در ولایات سمنگان، بلخ، هرات، هلمند، ننگرهار، لغمان، پروان، کاپیسا زرع می‌شود.

۲- از لیفۀ پنبه اقسام تکه‌های نخی، شطرنجی، جوال وریسمان و از دانۀ پنبه روغن نباتی، صابون کالاشویی و از تفالۀ آن کنجارۀ حیوانی تهیه می‌گردد.

۳- در فابریکۀ قند، از لبلبو بوره و از تفالۀ آن کنجارۀ حیوانی تهیه می شود.

۴- در هوای گرم و مرطوب که دارای آب فراوان باشد.

۵- زعفران، شیرین بویه، هنگ و زیره .

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- نبات پنبه در بهار پرباران و تابستان گرم حاصل خوب می دهد. در ولایات بدخشان، تخار، کندز، بغلان ۹۰ فیصد پنبه کشور تولید می شود. بلخ و سمنگان ۳ فیصد و هرات ۴ فیصد پنبه کشور را تهیه می کند. محلوچ سورت اول قلم صادراتی بوده و از درجات دوم و سوم آن در فابریکه‌ها، نساجی و تکه‌های نخی ساخته میشود و یک مقدار محلوچ آن دربازارهای داخلی بفروش می رسد.
- در بدل صادر کردن پنبه اقلام ضروری به کشور ما وارد می‌گردد. نباتات طبی که قلم‌های عمدهٔ آن مثل زعفران، هنگ، شرین بویه، زیره اقلام صادراتی اند، متباقی محصولات آن به حیث ادویهٔ طبی بشکل یونانی در بازارهای کشور بفروش می رسد که استفاده از آن‌ها عوارض جانبی نداشته و شفا بخش و صحی میباشد.
- از پنبه دانه روغن نیز استحصال میشود، صابون لباس شویی و کنجاره برای حیوانات نیز تهیه می گردد، که فابریکهٔ سپین زر در کندز درینمورد شهرت زیاد دارد.

پلان رهنمای تدریس درس (بیستم)

زمان تدریس : (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	از مالداری،علفچرها و جنگل‌های افغانستان چه می‌دانید؟	
۲- اهداف آموزشی، (دانشی، مهارتی،و ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان درس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی. آشنایی با مالداری، علفچرها و جنگل‌های افغانستان هدف جزیی - انواع حیوانات اهلی و وحشی را نام بگیرند . - اهمیت علفچرها و چرا گاه‌ها را در تو سعۀ مالداری در افغانستان توضیح دهند - به اهمیت جنگل‌ها درافغانستان پی ببرند	
۳- روش‌های تدریس	سخنرانی، سؤال وجواب بحث گروپی و توضیحی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب، تخته، تباشیر، تصاویر مالداری، علفچرها و جنگل‌ها	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و فعالیت عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**ادای سلام :** فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه - نوشتن عنوان درس بروی تخته و طرح سؤال ازشاگردان - آیا می‌دانید که مالداری یکی از منابع مهم ثروت در عواید داخلی کشور شمرده می‌شود؟ - به نظر شما علفچرها و جنگل‌ها از چه اهمیت برخوردار اند؟	(۱۰دقیقه)

زمان به دقیقه	فعالیت یادگیری شاگردان	۷ -فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم وارزیابی)
۳۵ دقیقه	مطالعه خاموشانه درس و لغات مشکل را می‌پرسند. - جواب سؤال را می‌دهند - شاگردان در گروپ‌ها تنظیم می‌شوند	- توصیه نمودن شاگردان به مطالعه خاموشانه درس - اصطلاحات و لغات مشکل درس را توضیح می‌دهد وسؤال جدید را طرح می‌کند، برای مثال مالداری در افغانستان به چند دسته تقسیم می‌شود؟ - معلم پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به طرح موضوع بعدی که علفچرها چه ارزشی برای ما دارد می‌پردازد - معلم محترم پاسخ شاگردان را تصحیح کرده به نقش و اهمیت جنگل‌ها در افغانستان می پردازد و شاگردان را به چند گروپ تقسیم می‌کند و برای هر گروپ فعالیت مشحص می‌دهد. - سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد. - فعالیت خارج از صنف را توصیه می‌کند.

۸- جواب به سؤالات متن درس

جدول:

عدد ۱ به حرف (د) ارتباط دارد

عدد ۲ به حرف (و) ارتباط دارد

عدد ۳ به حرف (ب) ارتباط دارد

عدد ۴ به حرف (الف) ارتباط داد

عدد ۵ به حرف (ج) ارتباط دارد

عدد ۶ به حرف (ح) ارتباط دارد

عدد ۷ به حرف (ز) ارتباط دارد

عدد ۸ به حرف (هه) ارتباط دارد

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- گوسفند حیوان مفید واهلی بوده از گوشت، پوست، پشم، روده و حتی از فضلهٔ آن به حیث هیزم استفاده می کنند. گوسفند و بز زیادتر نزد کوچی‌ها و مالداران نگهداری می شود، گوسفند قره قل در صفحات شمال کشور زیادتر نگهداری می شود که چرا گاه‌های طبیعی دارد از پوست گوسفند پوستین و از پوست برهٔ آن پوست قره قل تهیه می گردد که در بازارهای داخلی و خارجی مورد توجه خریداران قرار دارد، گاو شیری و قلبه ای نزد دهقان و زمیندار نگهداری می شود، اسپ برای سواری و بارکشی.
- از پشم گوسفند پارچه‌های پشمی، شال و کمپل و حتی نمد و گلیم، قالین ساخته میشود.
- اشتر که زیادتر نزد کوچی‌ها در ولایات شرقی ننگرهار و لغمان، ولایات کاپیسا، غزنی، زابل نگهداری می‌شود، حیوان مطیع و قوی بوده خار می خورد و بار می برد.
- مرکب زیادتر نزد دهقان، زمیندار و خرکار نگهداری می شود که بالای آن باربری صورت می گیرد.
- مردم کشور ما از زمان قدیم تا بحال مالدار هستند که نگهداری مواشی آنها، وضع اقتصادی را خوب میسازد. چراگاه‌های دایمی در مناطق گرم سیر کشور و چراگاه‌های موقت در فصل‌های زراعتی و جنگلات از ثروت‌های طبیعی و ملی کشور ما به حساب می آید.
- جنگلات باعث سرسبزی، تازه ساختن هوا، سرپناه حیوانات و حشی و پرنده گان، منبع بزرگ علف چر برای حیوانات علف خوار می باشد که باید به حفاظت آن پرداخته شود و درختان جنگلات قطع نگردد، منابع رسمی و مسؤول از آن‌ها نظارت بعمل بیاورند و بشکل انفرادی هر افغان در ملی بودن آن متوجه باشد.
- چوب محصول جنگل در صنایع چوب سازی و نجاری بکار میرود.
- چار تراش در افغانستان کیفیت عالی داشته بخارج نیز صادر می شود.

پلان رهنمای تدریس درس (بیست و یکم)

زمان تدریس: (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	منابع معدنی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. هدف کلی: آشنایی با منابع معدنی افغانستان اهداف جزیی - انواع معادن مهم افغانستان را نام ببرند - پراگندگی انواع معادن افغانستان را بر روی نقشه نشان دهند - اهمیت استفاده از معادن در اقتصاد افغانستان را توضیح دهند - با کاربرد معادن در زنده‌گی آشنا شوند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، سؤال و جواب، بحث گروپی و سخنرانی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب، تخته، تباشیر، نقشه معادن و تصاویر مربوط	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و فعالیت عملی	
فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - نوشتن عنوان درس بر روی تخته. - به نظر شما استفاده از معادن در اقتصاد کشور ما چه اهمیتی دارد؟ - آیا معادن افغانستان بطور یکسان در همه نقاط کشور توزیع شده اند؟ - در جایی که شما زنده‌گی می‌کنید چه معادنی وجود دارد؟	(۱۰ دقیقه)

۷- فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- طرح سؤال در بارۂ اهمیت اقتصادی معادن - معلم محترم بعد از شنیدن نظریات شاگردان، اهمیت معادن را در اقتصاد افغانستان تشریح کرده و بعد شاگردان را به خواندن خاموشانه درس جدید توصیه می‌کند. - اصطلاحات و لغات مشکل درس را توضیح می‌دهد. سؤال جدید مطرح می‌شود، برای مثال انواع معادن مهم افغانستان کدام‌ها اند؟ و یا در جایی که زنده‌گی می‌کنید چه معادنی وجود دارد و از آن چه استفاده ای می‌شود؟ - معلم پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به بیان انواع معادن و کاربرد آن‌ها در زنده‌گی می‌پردازد. - شاگردان را به گروپ‌های مختلف تقسیم می‌کند و از هر گروپ می‌خواهد در مورد پراگنده گی معادن با هم بحث کنند و نتیجه را به صنف گزارش دهند. - سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد. - فعالیت خارج صنف را توصیه می‌کند.	• اظهار نظر پیرامون آن • مطالعه خاموشانه درس جدید و سؤال از معلم در مورد لغات مشکل درس • جواب سؤالات را می‌دهند. • شاگردان در گروپ‌ها تنظیم شده و با مراجعه به نقشه معادن، به سؤالات پاسخ می‌دهند. • به سؤالات پاسخ می‌دهند.	۳۵

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- معادن مناطق جغرافیایی

آهن ولایات ارزگان و حاجی گک بامیان

مس عینک لوگر، کهنه خمار، میدان، پنجشیر و بدخشان

طلای زابل و قندهار

نقرۂ پنجشیر و سیم کوه هرات

سنگ‌های قیمتی کوه‌های بدخشان

سرب و جست هزاره جات و دامنه‌های کوه هندوکش

نمک تالقان تخار و اندخوی جوزجان

سلفر مزار شریف

۲- در تولید آلات و ابزار دهقانی، نجاری و کارآمد خانه‌ها کاربرد دارد.

۳-هادی قوی برق و حرارت است.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- معادن از جمله منابع طبیعی و نعمات الهی برای استفاده صنایع بکار میرود و ثروت طبیعی هر کشور را تشکیل میدهد.

از فلزات آهن، فولاد ساخته میشود، و در صنایع خفیفه و ثقیله بکار میرود، ونیز اسلحه، ماشین‌های زراعتی، ماشین‌های سرک سازی، ابزار کار دهقانی نجاری، از آهن ساخته میشود.

- مس‌هادی قوی برق است که از آن سیم ولین تیلفون، برق، دستگاه‌های برقی، و دیگ غذایی می سازند.
- طلا ونقره از جملهٔ فلزات نجیبه میباشد که در ساختن زیوارت و تزینیات خانم‌ها بکار میرود و پشتوانه بانکی قوی پول بوده و از اعتبار بین المللی برخوردار است.
- احجار قیمتی لاجورد اقلام صادراتی است، یاقوت و لعل بدخشان شهرت دارد.

- معدن سلفر که از گوگرد و تیزاب گوگرد ساخته می شود در مزارشریف بدخشان یافت می شود،نمک تالقان و اندخوی برای کار در مواد غذایی شهرت دارد.
- مس عینک لوگر و آهن حاجی گک شهرت جهانی دارد.
- تحقیقات جدید سروی جیولوجی وزارت معدن صنایع آهن، طلا، سلفر، کوبالت، مس و نقره را در محلات مختلف افغانستان درین اواخر تثبیت کرده است.
- لاجورد بدخشان، خاصتاً در سرسنگ از اهمیت زیاد برخوردار است؛ همچنین زرشویی طلا در آی خانم شهرت بسزا دارد.

پلان رهنمای تدریس درس (بیست و دوم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	مواد محروقاتی معدنی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. هدف کلی آشنایی با مواد محروقاتی معدنی افغانستان اهداف جزیی - با انواع منابع مواد سوخت افغانستان آشنا شوند - منشأ پیدایش زغال سنگ و نفت را توضیح دهند - با کاربرد نفت و گاز در زنده‌گی آشنا شوند - مناطق عمدهٔ مواد محروقاتی معدنی را در روی نقشه نشان دهند	
۳- روش‌های تدریس	بحث گروپی، سخنرانی، سؤال و جواب، توضیحی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب، تخته، تباشیر، نقشه مواد محروقاتی معدنی و تصاویر مربوط	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و فعالیت عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - نوشتن عنوان درس بر روی تخته - به نظر شما منشأ پیدایش زغال سنگ و نفت چه است؟ - آیا مواد محروقاتی معدنی غیر قابل تجدید اند؟	(۱۰ دقیقه)

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم محترم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یادگیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- توصیه معلم به مطالعهٔ خاموشانه درس جدید توسط شاگردان - اصطلاحات و لغات مشکل را توضیح می‌دهد و سؤالات جدید مطرح می‌کند. برای مثال به نظر شما منشأ پیدایش زغال سنگ و نفت چه است؟ - معلم محترم پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به توضیح مطالب در رابطه با منشأ پیدایش مواد محروقاتی معدن از جمله زغال سنگ و نفت می‌پردازد. - در ادامهٔ تدریس معلم محترم از شاگردان می‌خواهد به گروپ‌های مختلف تقسیم شوند و هر گروپ در مورد پراگنده گی منابع مواد سوخت در افغانستان بحث کنند و نتیجه را به صنف گزارش دهند. - سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد. - فعالیت خارج صنف را توصیه می‌کند.	• مطالعه خاموشانه درس جدید و سؤال در مورد اصطلاحات و لغات مشکل از معلم محترم • جواب سؤالات را می‌دهند. • شاگردان در گروپ‌ها تنظیم شده و با استفاده از اطلاعات خود، مناطق ذخایر سوختی را نام می‌برند. • به سؤال‌ها جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- درهٔ صوف سمنگان، کرکر پلخمری، آشپشته درهٔ سیغان، کرخ هرات، بنگی تخار.

۲- این ماده منشأ حیوانی داشته از گندیده شدن و پوسیدن اجساد حیوانات بحری تحت فشار زیاد در زمان‌های طولانی در بین طبقات رسوبی زمین بوجود می‌آید.

۳- در گرم کردن منازل در زمستان، پخت و پز مواد غذایی و روشن کردن چراغ‌های گازی.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

عوامل مولد انرژی شامل معادن و ذخایر زغال سنگ، نفت و گاز طبیعی است در کشور ما از استخراج معادن زغال برای گرم کردن منازل و دفاتر در هوای سرد استفاده می شود.

نفت، به اجزای آن مثلا دیزل، پترول، تیل طیاره، مبلایل، ویکم و گریس به کشور ما از خارج وارد و غرض فعال ساختن و چالان کردن وسایط حمل ونقل بکار برده می شود.

مثال زنده آن اقسام موترهای که روزمره در حرکت وفعالیت قرار دارند به هزاران لیتر تیل روزمره از تانک‌های تیل فروشی خریداری و به مصرف میرسد.

و همچنان در پرواز طیارات صدها لیتر تیل طیاره به مصرف می رسد.

منابع مهم زغال سنگ در سبزک هرات، درهٔ صوف، بنگی خان آباد، آشپشته، کرکر شهرت زیاد دارد.

اگرچه منبع بزرگ تیل و نفت در صفحات شمال کشور وجود دارد مع الاسف تا حال دست به استخراج آن نزده اند.

کود برق مزارشریف و گاز چرق و دق شبرغان درین زمینه اعتبار زیاد در تولیدات کشور می بخشد.

پلان رهنمای تدریس درس (۲۳)

زمان تدریس: (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	صنایع و تجارت در افغانستان	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با صنایع و تجارت در افغانستان اهداف جزیی - صنعت را تعریف کنند - انواع صنایع را نام ببرند - مهمترین صنایع دستی افغانستان را نام ببرند - وضعیت صنایع ماشینی افغانستان را توضیح دهند - اهمیت و نقش تجارت را در رونق اقتصاد افغانستان تشریح کنند	
۳- روش‌های تدریس	سؤال و جواب، توضیحی، بحث گروپی و سخنرانی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب، تخته، تباشیر، تصاویر انواع صنایع	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و فعالیت عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - نوشتن عنوان بر روی تخته - به نظر شما کالاهای مصرفی چگونه تولید می‌شوند؟ در دو مورد مثال بدهید. - آیا تجارت در توسعۀ اقتصادی افغانستان نقش مهم دارد؟	(۱۰ دقیقه)

۷- فعالیت‌های تدریس معلم محترم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- طرح سؤال در بارهٔ صنایع و تجارت در افغانستان - معلم محترم بعد از شنیدن نظریات شاگردان به تعریف صنعت و تقسیم بندی انواع صنایع پرداخته و بعد شاگردان را به خواندن خاموشانه درس جدید توصیه می‌کند. - اصطلاحات و لغات مشکل درس را توضیح می‌دهد. - معلم محترم سؤال جدید مطرح می‌کند. مهمترین صنایع دستی و ماشینی افغانستان کدام اند و کاربرد آن‌ها را توضیح دهید؟ - معلم محترم پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به بیان اهمیت و جایگاه نقش تجارت در اقتصاد افغانستان می‌پردازد. - شاگردان را به گروپ‌های مختلف تقسیم می‌کند و از هر گروپ می‌خواهد در مورد صنایع دستی، ماشینی و تجارتی در افغانستان باهم بحث کنند و نتیجه را به صنف گزارش دهند. - سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد. - فعالیت خارج صنف را توصیه می‌کند.	• اظهار نظر پیرامون آن • مطالعه خاموشانه درس جدید و لغات و اصطلاحات مشکل را می‌پرسند. • جواب سؤال را می‌دهند. • شاگردان در گروپها تنظیم شوند و به طرح موضوع در گروپ می‌پردازند. • به سؤال‌ها جواب می‌دهند.	۳۵ دقیقه

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- صنعت عبارت است از تغییر شکل مواد خام اولیه و تبدیل آن به یک کالای قابل استفاده.

۲- قالین بافی در بین مردم دولت آباد فاریاب، اندخوی، آقچه، دولت آباد بلخ، قرقین، کندز و هرات رواج دارد.

۳- فابریکهٔ پشمینه بافی، ماشین خانه، فابریکهٔ جنگلک کابل، فابریکهٔ قند بغلان، روغن سپین زر کندز، پروژهٔ برق و بخار مزار شریف، فابریکهٔ سمنت، دستگاه‌های تولید برق آبی نغلو، سروبی، درونته، ماهیپر، کجکی و گرشک.

۴- پیشرفت و ترقی هر کشور، مربوط به مقدار وسیع تولیدات متنوع داخلی آن است.

۵- صادرات افغانستان در درجهٔ اول شامل محصولات حیوانی، پشم، پوست، روده، پوست قره قل، قالین و گلیم و به درجه دوم محصولات نباتی، سنگ‌های قیمتی و نباتات طبی بوده که به ممالک مختلف صادر می‌گردد.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

صنایع دستی در اقتصاد مردم، قریه‌ها و اطراف از اهمیت مهم برخوردار است از یکطرف مشغولیت بکار و مسلکی شدن به صنعت و از طرفی مزد و فروش آن پول بدست آوردن و رفع حوایج است.

در جمله صنایع ماشینی، فابریکات نساجی بگرامی، گلبهار، پلخمری، کندز، بغلان، بلخ هرات، هلمند، ننگرهار، پروان، اهمیت بسزای دارد.

فعالیت فابریکات چرم گری وبوت دوزی قبل از جنگهای داخلی فابریکه فلزسازی جنگلک، فابریکه حجاری و نجاری، فابریکه چینی سازی، آش و مکرونی سازی.

در دوران قبل از جنگ‌های داخلی تولیدات صنعتی شامل صنایع ماشینی و صنایع دستی در تقویه بنیه اقتصادی کشور ما رول ارزنده داشت.

در امور تجارت هر قدر صادرات در کشور ما زیاد و واردات کم شود به همان پیمانه سویهٔ اقتصادی کشور ما به پایه‌های بلند میرسد؛

مردم وطن ما خود کفا شده و هرچیز فراوان و ارزان می داشته باشند و در آسایش و آرامش زنده‌گی می کنند و به خاطر آرام در همه امور کارهای مفید و با تدبیر انجام میدهند.

صنعت و سایل برونز سازی غزنی، آهن گری و مس گری در کابل، غزنی، پروان اهمیت زیاد دارد.

پلان رهنمای تدریس درس (۲٤)

زمان تدریس: (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	جغرافیای مواصلاتی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با جغرافیای مواصلاتی اهداف جزیی - راه را تعریف کنند. - انواع راه‌ها را نام ببرند. - وضعیت راه‌های خشکه را در افغانستان تشریح کنند. - اهمیت حمل و نقل هوایی را بیان کنند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، سخنرانی، بحث گروپی، سؤال و جواب	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب، تخته، تباشیر و تصاویر راه‌های خشکه و میدان‌های هوایی	
۵- شیوۀ ارزیابی	کتبی، شفاهی و فعالیت عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - نوشتن عنوان درس بر روی تخته - آیا راه‌ها و حمل و نقل در زنده‌گی مردم اهمیت دارند؟ توضیح دهید.	(۱۰ دقیقه)

۷ - فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- توصیه نمودن به خواندن خاموشانه درس جدید - معلم اصطلاحات و لغات مشکل درس را توضیح می‌دهد و با طرح سؤال جدید از شاگردان می‌خواهد که مفهوم راه را تعریف کرده و در بارۀ اهمیت آن بحث کنند - پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و به طرح سؤال جدید می‌پردازد در مورد تقسیم بندی راه‌های مواصلاتی افغانستان توضیح می‌دهد - پاسخ شاگردان را تصحیح و به بیان انواع راه‌ها و اهمیت و کاربرد هر کدام می‌پردازد و سپس شاگردان را به گروپ‌های مختلف تقسیم می‌کند، و از هر کدام از گروپ‌ها می‌خواهد روی موضوعات راه خشکه، هوایی و بنادر سرحدی باهم بحث کنند. در پایان، درس را جمع بندی می‌کند و سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد، - فعالیت خارج صنف را توصیه می‌کند.	• مطالعۀ خاموشانه درس جدید و پرسش در مورد لغات و اصطلاحات مشکل درس • جواب سؤال را می‌دهند. • شاگردان در گروپ‌ها تنظیم شوند و به طرح موضوع در گروپ می‌پردازند و نتیجه را به صنف گزارش می‌دهند. • نکات مهم را در کتابچه خود یادداشت می‌کنند.	۳۵ دقیقه

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- نقش راه‌ها در توسعه فرهنگ و تمدن در نزدیکی و ارتباط بین اقوام و ملت‌ها زیاد ارزنده می‌باشد، راه وسیلۀ زیادت در ثروت می‌شود.

۲- کاروان حیوانی شتر، اسپ و قاطر.

۳- مسیر خطوطی که طیاره در فضا از شهری به شهر دیگر می‌پیماید راه هوایی و خطوط هوایی گفته می‌شود.

۴- اسلام آباد، دهلی جدید، تهران، دوبی، شارجه، بیجنگ، فرانکفورت و عکس آن از آن مناطق به میدان هوایی بین المللی کابل و قندهار صورت می‌گیرد.

۵- حمل و نقل اموال تجارتی از طریق بنادر سرحدی تورخم، سپین بولدک، اسلام قلعه، تورغندی و بنادر آبی کنار دریای آمو تاشگذر، شیرخان بندر و حیرتان کلفت صورت می‌گیرد.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

اقسام وسایط نقلیه: اقسام موتر، بایسکل، گادی، کراچی، موترسایکل در انتقال اموال تجارتی و مسافربری از یک محل به محل دیگر.
انتقال مسافرین و اموال نازک وقیمتی توسط طیارات به وقت کم در فواصل دور داخلی وخارجی.
ایجاد شهرها در بنادر خشکه مثل تورخم، سپین بولدک، تورغندی، اسلام قلعه، حیراتان وغیره.
اهمیت وسایط نقلیه در صادر کردن اموال صادراتی و وارد کردن اموال وارداتی، ارتباط پیدا کردن افغان‌ها به مردم کشورهای همسایه و دور وغیره.
میدان‌های هوایی در هر ولایت اعمار شده، میدان هوایی کابل و ترمینل جدید آن حیثیت بین المللی دارد.
خطوط مواصلات کشورما روبه انکشاف است، امکان دارد به چین خط مواصلاتی تمدید گردد.
از طریق چمن به کویته نیز انکشاف راه ترانسپورتی در نظر گرفته شده است.

پلان رهنمای تدریس درس (۲۵)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	موقعیت و حدود اربعه آسیا	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با موقعیت و حدود اربعه آسیا اهداف جزیی - بحرها و اقیانوس‌های اطراف آسیا را نام ببرند. - کوه‌ها، آبناها و کانال‌هایی که قارهٔ آسیا را از سایر قاره‌ها جدا می‌کند بر روی نقشه نشان دهند. - تمدن‌های قدیمی آسیا را نام ببرند. - پراکنده گی ادیان و مذاهب مختلف در آسیا را به روی نقشه نشان دهند.	
۳- روش‌های تدریس	سخنرانی، بحث گروپی، سؤال و جواب توضیحی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	کتاب، تخته، تباشیر، نقشهٔ براعظم آسیا، نقشه ادیان و مذاهب آسیا	
۵- شیوهٔ ارزیابی	کتبی، شفاهی و فعالیت عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - نوشتن عنوان درس به روی تخته و طرح سؤال به هدف ایجاد انگیزه - به نظر شما وسیع ترین قارهٔ جهان کدام است؟ - کدام ادیان در آسیا به میان آمده اند؟	(۱۰ دقیقه)

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷-فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	• مطالعه خاموشانه درس جدید و پرسش لغات و اصطلاحات مشکل درس • جواب سؤال را می‌دهند. • شاگردان در گروپ‌ها تقسیم می‌شوند و به بحث و بررسی روی موضوعات مطرح شده می‌پردازند.	- توصیه به مطالعهٔ خاموشانه درس جدید - معلم محترم اصطلاحات و لغات مشکل درس جدید را توضیح می‌دهد و با توجه به نقشهٔ جهان نما، از شاگردان سؤال می‌کند که موقعیت و حدود اربعهٔ براعظم آسیا را بیان کنند. - پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و سؤال دیگری را مطرح می‌کند، آیا آسیا و اروپا، یک قاره اند؟ - پاسخ شاگردان را تصحیح می‌کند و آن‌ها را به گروپ‌های مختلف تقسیم می‌کند و از آن‌ها می‌خواهد بر روی تمدن‌ها و ادیان موجود در آسیا بحث و گفتگو کنند و نتیجه را به صنف گزارش دهند. - معلم محترم بر کار گروپ‌ها نظارت می‌کند و سؤال‌های پایانی درس را می‌پرسد. - فعالیت خارج صنف را توصیه می‌کند.

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- بحر منجمد شمالی در شمال، بحر الکاهل در شرق و بحر هند در جنوب.

۲- الف – اورال

ب – بحیرهٔ سرخ- سویز

ج- بیرنگ

۳- عربستان، هند وهندوچین

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- قارهٔ آسیا بزرگترین قارهٔ جهان به مساحت ۴۴،۲ میلیون کیلومتر مربع دربین طول البلدهای ۲۵ درجه ای شرقی و ۱۷۰ درجهٔ طول البلد غربی، ۱۰ درجه عرض البلد جنوبی و ۸۰ درجه عرض البلد شمالی واقع است.
- قارهٔ آسیا مهد مدنیت‌های کهن است، دریای هوانگهو، سند، آمو وکابل زادگاه مدنیت‌های قدیمه است.
- بین النهرین (دجله و فرات) مدنیت اولیه بابل را تشکیل میداد.
- بنابر وسعت این قاره نفوس زیاد جهان، نژادهای مختلف، زبان و ادیان متعدد درین قاره به ملاحظه میرسد.

پلان رهنمای تدریس درس (۲٦)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	در بارهٔ کوه‌های براعظم آسیا چه می‌دانید؟	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با کوههای براعظم آسیا اهداف جزیی - آشنایی با موقعیت بحر قدیمی تیتس و نشانه‌های باقی مانده از آن - شناخت کوه‌های آسیا و موقعیت آن‌ها بر روی نقشه - آگاهی از سطوح مرتفع در قارهٔ آسیا - آشنایی با دشت‌های معروف قارهٔ آسیا	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی، کار گروپی، مطالعهٔ فردی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشهٔ طبیعی قارهٔ آسیا	
۵- شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: ۱- از دانش آموزان سؤال می‌شود: آیا تا به حال نام بحر تیتس را شنیده اید؟ ۲) آیا می‌دانید دوران دوم جیولوژی در چه زمانی بوده است؟ ۳) آیا می‌دانید فعالیت‌های تکنونیکی یعنی چه؟ ۴) آیا می‌دانید سلسله کوههای آسیا چه نام دارند؟	(۱۰ دقیقه)

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	• شاگردان درس را مطالعه می‌کنند و معنای لغات مشکل را از معلم محترم می‌پرسند. • تعاریف و اصطلاحات مهم را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • در فعالیت گروپی سهیم می‌شوند و نقش فعال را بر عهده می‌گیرند. • پاسخ سؤال‌های کتاب را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. در یک چوکات از قاره آسیا (نقشه بی نام) جهیل‌ها، سلسله کوههای مهم، سطوح مرتفع آسیا و دشت‌های مهم را نامگذاری می‌کنند.	- عنوان درس را بالای تختهٔ سیاه می‌نویسد. - از دانش آموزان می‌خواهد که درس را خاموشانه بخوانند. - معلم محترم اصطلاحات مهم و لغات را بالای تختهٔ سیاه می‌نویسد و در بارهٔ آن‌ها توضیح می‌دهد. - دانش آموزان را به چند گروپ تقسیم می‌کند و برای هر گروپ فعالیتی را مشخص می‌کند. هر گروپ در مورد یک فعالیت کار می‌کند از قبیل: ۱) پیدا کردن جهیل‌های بازمانده بحیرهٔ تیتس. ۲) سلسله کوههای آسیا با استفاده از نقشهٔ طبیعی براعظم آسیا. ۳) سطوح مرتفع آسیا با استفاده از نقشهٔ طبیعی براعظم آسیا. ۴- دشت‌های براعظم آسیا با استفاده از نقشه طبیعی براعظم آسیا. نمایندهٔ هر گروپ با استفاده از نقشه نتیجه فعالیت را به صنف گزارش می‌دهد. معلم محترم در پایان درس را جمع بندی می‌کند و فعالیت خارج از صنف را برای شاگردان مشخص می‌کند.

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- سلسله کوههای هندوکش در کشور افغانستان قرار دارد. شکل کوههای هندوکش ازشمال شرق به جنوب غرب افتاده است

۲- رشته کوه‌های همالیا در شمال هند می‌باشد که از شرق به غرب افتاده است. بلندترین قلهٔ آن ایورست ۸۸۴۸ متر از سطح بحر بلندی دارد.

۳- کوههای ایران بنام البرز و زاگروس و کوههای ترکیه به نام پونتیک و آناطولی یاد میشود. کوههای البرز در شمال ایران و زاگرس در غرب ایران قراردارد. کوه‌های پونتیک در شمال ترکیه و آناتولی در مرکز ترکیه قرار دارد.

۴- بحر تیتس بحر بزرگی در آسیا بود که همه زمین‌های قدیمی آسیا در دوران دوم جیولوژی را شامل می‌شد. جهیل‌های آرال، بالخاش و بحیره‌های کاسپین و سیاه باز مانده بحر تیتس می‌باشند.

۵- دشت‌های مهم آسیا شامل دشت‌های مغولستان، دشت‌های کویرلوت در ایران، دشت‌های سوریه، عراق و ربع الخالی در عربستان هستند.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

کوه‌های قارهٔ آسیا دارای منابع بزرگ آبی است؛ چنانچه همالیا (بنام خانهٔ برف) یاد می شود، کوه‌های آسیا دارای معادن، سنگ‌های تعمیراتی، درخت و جنگل، اقسام بته و سبزه بحیث چراگاه‌های حیوانات پناه گاهی حیوانات علف خوار و گوشت خوار و اقسام پرنده گان را تشکیل می دهد.

قلهٔ اورست از بزرگترین و مرتفع ترین قله‌های جهان و در همالیه موقعیت دارد.
یخچالهای همالیه منابع بزرگ آبی را در آسیا تشکیل میدهد، دریاهای بزرگ آن منبع مهم برای انکشاف زراعت و حتی بحیث راه ترانسپورت آبی محسوب میشود.
منابع طبیعی سرشار و معدن، محروقات و گاز در آسیا وجود دارد.

پلان رهنمای تدریس درس (۲۷)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	راجع به دریاهای براعظم آسیا چه می‌دانید؟	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با دریاهای براعظم آسیا اهداف جزیی - آشنایی با دریاهای آسیا که به بحر منجمد شمالی می‌ریزند. - آشنایی با دریاهای آسیا که به بحیره‌های بحر الکاهل می‌ریزند و سرچشمه‌های این دریاها. - آشنایی با دریاهایی که به جهیل‌های داخلی آسیا می‌ریزند.	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی، کار گروپی و مطالعهٔ فردی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشه دریاهای آسیا	
۵- شیوهٔ ارزیابی	تقریری، تحریری و کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: نقشهٔ بزرگ طبیعی قارهٔ آسیا را در پیشروی صنف قرار دهید. از شاگردان بخواهید که به این نقشه نگاه کنند. از آنها سؤال کنید. ۱) کدام بحیره‌ها در شمال قارهٔ آسیا قرار دارند و کدام دریاها به آن می‌ریزند؟ ۲) کدام بحیره‌ها در شرق آسیا قرار دارند و کدام دریاها به آن می‌ریزند؟ ۳) کدام بحیره‌ها و خلیج‌ها در جنوب آسیا قرار دارند و کدام دریاها به آن می‌ریزند؟	(۱۰ دقیقه)

۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- عنوان درس را به روی تخته بنویسید. - از دانش آموزان بخواهید که درس را خاموشانه بخوانند و بعد لغات و اصطلاحات مشکل را از شما سؤال کنند. - نقشهٔ آسیا را در پیش روی صنف قرار دهید و در بارهٔ تقسیمات حوزه دریاهای آسیا برای شاگردان توضیح دهید. - دریاهای حوزه‌های شمال، شرق، جنوب و دریاهای که به خلیج‌های داخلی آسیا می‌ریزند از روی نقشه به دانش آموزان نشان دهید. سرچشمه دریاهای مهم آسیا و بحیره‌های را که به آن‌ها می‌ریزند با استفاده از نقشهٔل به شاگردان نشان دهید. • دانش آموزان را به چهار گروپ تقسیم کنید، هر گروپ با استفاده از نقشه طبیعی آسیا، دریاهایی را که به بحیره‌های شمال، شرق، جنوب و جهیل‌های داخلی می‌ریزند مشخص کنند و نتیجه را به صنف گزارش دهند. • در پایان درس را جمع بندی کنید. • برای اطمینان از تحکیم یادگیری سؤالهای پایانی را از شاگردان بپرسید. • فعالیت‌های خارج از صنف به شاگردان توصیه شود.	• شاگردان درس را خاموشانه می‌خوانند و لغات مشکل را از معلم سؤال می‌کنند. • به نقشه طبیعی آسیا توجه می‌کنند و دریاها و بحیره‌های اطراف آسیا را بر روی نقشه مشخص کنند. • سر چشمه دریاهای آسیا را بر روی نقشه مشخص کنند. • در فعالیت گروهی سهیم شوند.	۳۵ دقیقه

۸. جواب سؤالات متن درس:

۱- دریاهای آسیا به چهار حوزهٔ شمالی، شرقی، جنوبی و داخلی تقسیم می‌شوند

۲- دریاهای سمت شمال آسیا به ترتیب از غرب به شرق عبارت اند از: دریاهای اوب، ینسی و لینا.

۳- دریاهای که در آسیا به بحر الکاهل می‌ریزند؛ عبارتند از: دریای آمور، دریای هوانگهو و دریای میکانگ.

۴- دریاهایی که در آسیا به خلیج بنگال و بحیرهٔ عرب می‌ریزند عبارتند از: دریای گنگا، دریای سند، دریای کارون و دریای‌های دجله و فرات.

۵- دریای آمور و سیر دریا به جهیل آرال می‌ریزند.

۶- دریای کارون به خلیج فارس می‌ریزد.

جواب فعالیت خارج صنف

از دریاها برای زراعت، حمل و نقل مسافر و باربری، صید ماهی و تأمین آب مورد نیاز کارخانه‌ها، استفاده می‌کنیم.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- دریاهای قارهٔ آسیا در طول تاریخ مهد پرورش مدنیت‌های بزرگ بوده، زراعت را سرعت بخشیده، در تجارت و مواصلات دریایی رکن مهم داشته است.
- دریاهای دجله و فرات (بین النهرین) در انکشاف مدنیت بابل رول برجسته داشت و امروز هم باعث شادابی کشور عراق شده اند.
- دریای آمو و سیر دریا باعث انکشاف مدنیت آریایی‌ها در بلخ وافغانستان قدیمه گردید.
- دریای کابل توام با دریای سند مدنیت قدیمه هراپه و موهنجو دارو را بنا نهاد، و اکنون هم سبب شادابی افغانستان، لاهور، پنجاب و سند شده است.
- دریای هوانگهو در چین مهد اولی مدنیت شرق را شگوفایی بخشید.
- دریای گنگا، بر هما پترا در شرق هند و هم در بنگله دیش و اسام باعث انکشاف زراعت و انتقال مواد تجارتی میشود.
- در شمال سایبریا دریاهای اوب، ینسی و لینا ارزش خاص محلی خود را دارند.

پلان رهنمای تدریس درس (۲۸)

زمان تدریس: (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	جهیل‌ها، بحیره‌ها و خلیج‌های براعظم آسیا	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با جهیل‌ها، بحیره‌ها و خلیج‌های براعظم آسیا اهداف جزیی - آشنایی با جهیل‌های مهم در کشورهای آسیا - آشنایی با خلیج‌های مهم در براعظم آسیا - آشنایی با بحیره‌های بزرگ داخلی و شرق، جنوب و غرب آسیا	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی، کار گروپی و مطالعه فردی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشهٔ طبیعی قارهٔ آسیا، نقشه گنگ آسیا، نقشه گنگ افغانستان	
۵- شیوهٔ ارزیابی	تحریری، تقریری، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: ۱- چند نمونه از تصاویر جهیل‌های افغانستان و آسیا را به شاگردان نشان می‌دهید و از آن‌ها سؤال می‌کنید که این جهیل‌ها چه تأثیری در زنده‌گی مردم دارند. ۲- نقشه آسیا را به شاگردان نشان می‌دهید و از آن‌ها سؤال می‌کنید که خلیج یعنی چی؟	(۱۰ دقیقه)

۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- عنوان درس را به روی تخته سیاه بنویسید. - از شاگردان بخواهید درس را خاموشانه بخوانند و بعد از خواندن لغات و اصطلاحات مشکل را برای آن‌ها توضیح دهید. - نقشهٔ طبیعی آسیا را پیش روی صنف قرار دهید و در مورد جای جهیل‌های آسیا و تأثیرات آن‌ها بر زنده‌گی مردم توضیح دهید. - اسامی جهیل‌های هر منطقه از آسیا را بر روی تخته سیاه بنویسید این مناطق شامل، چین، قزاقستان، قرغزستان، افغانستان، ایران، ترکیه و کوریای شمالی است. - دربارهٔ اهمیت این جهیل‌ها با شاگردان بحث کنید. - با استفاده از نقشه، خلیج‌های شرق آسیا، جنوب آسیا و بحیره‌های شرق آسیا را به شاگردان نشان دهید. - در بارهٔ اهمیت خلیج‌ها با شاگردان بحث کنید. - بچه‌ها را به چند گروپ تقسیم کنید و از هر گروپ بخواهید که نام جهیل‌ها و خلیج‌های مهم آسیا را بر روی نقشه نشان دهند و در پایان نمایندهٔ هر گروپ در مورد کار خود شان با استفاده از نقشه توضیح دهند.	درس را با دقت می‌خوانند و لغات مشکل را از معلم می‌پرسند. • به صحبت‌های معلم محترم گوش می‌دهند و جهیل‌های مهم آسیا را به روی نقشه نشان می‌دهند. • در بارهٔ اهمیت جهیل‌ها توضیح می‌دهند. • خلیج‌های مهم را روی نقشه نشان می‌دهند و در بارهٔ اهمیت آن‌ها نظر می‌دهند. • جهیل‌ها و خلیج‌ها را بر روی نقشه گنگ نشان می‌دهند.	۳۵ دقیقه

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱- بحیرهٔ بیرنگ، بحیرهٔ اخوتسک، بحیرهٔ جاپان، بحیرهٔ زرد و بحیرهٔ چین شرقی.

۲- بحیرهٔ جاپان، کشور جاپان را از کشور کوریای شمالی و جنوبی جدا می‌کند.

۳- بحیرهٔ کسپین در غرب آسیا قرار دارد.

۴- به علت بریده گی و انحناهای زیاد در سواحل آسیا، خلیج‌های زیادی در این براعظم وجود دارد.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- جهیل‌های بزرگ در آسیا باعث رطوبت، انکشاف توریزم و صید ماهی میگردد که درین مورد جهیل بایکال، بالخاش، جهیل درابی و جهیل‌های متعددیکه در چین واقع است قابل تذکر میباشد.
- بحیره‌های مهم آسیا هم در تولید رطوبت، تجارت بحری و تأمین تجارت بین الدول و بین المللی از اهمیت زیادی برخوردار است، مثلاً:

بحیرهٔ کسپین درشمال ایران، بحیرهٔ عرب، بحیرل قلزم، بحیرهٔ جاپان، بحیرل اوخوتسک در انکشاف تجارت نقش ارزندیی دارند.

- خلیج فارس و خلیج بنگال و خلیج کوریا در جهان رول تجارت بین المللی را ایفا می کند.

پلان رهنمای تدریس درس(۲۹)

زمان تدریس: (دو ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین</th><th colspan="2">شرح</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">اقلیم بر اعظم آسیا</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی(دانشسی، مهارتی و ذهنیتی).</td><td colspan="2">از شاگر انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف کلی
- آشنایی با اقلیم آسیا و تاثیرات آن بالای زنده‌گی مردم
اهداف جزیی
- آشنایی با تقسیمات اقلیمی آسیا
- آشنایی با اقلیم ساحهٔ قطبی و یخچالی و خصوصیات آ ن
- آشنایی با اقلیم تحت قطبی و خصوصیات آن
- آگاهی از اقلیم منطقهٔ ستپ و خصوصیات آن
- آشنایی با اقلیم کوهستانی در براعظم آسیا
- آگاهی از اقلیم معتدله، مدیترانه ای، سوانای استوایی جنگلات بارانی و خصوصیات هریک</td></tr>
<tr><td>۳-روش‌های تدریس</td><td colspan="2">روش توضیحی، کار گروپی، مطالعه فردی</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ولوازم ضروری تدریس</td><td colspan="2">نقشه اقلیمی آسیا، کتاب درسی</td></tr>
<tr><td>۵- شیوهٔ ارزیای</td><td colspan="2">تقریری، تحریری،کار عملی</td></tr>
<tr><td>۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف</td><td>ادای سلام :
فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه:
- تصویرهای از پوشش گیاهی و جانوران هریک از اقلیم‌های آسیا که بر روی دیوار و در کنار تخته سیاه نصب کنید.
- از شاگردان سؤال کنید که چه حدس می‌زنید، این نوع گیاهان و جانوران در چه آب و هوایی رشد و زنده‌گی می‌کنند؟</td><td>(۱۰ دقیقه)</td></tr>
</table>

۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
- عنوان درس را بالای تخته سیاه بنوسید - از شاگردان بخواهید که درس را خاموشانه بخوانند و بعد از آن سؤالات خود را از شما بپرسند. - تقسیمات اقلیم آسیا را بالای تخته بنویسید. - در برابر هریک از تقسیمات اقلیمی تصویری قرار دهید که رابطه آب و هوا را بر روی پوشش گیاهی، جانوران،نوع مسکن و یا لباس مردم نشان دهد. - با استفاده از نقشهٔ کتاب، ساحه هر یک از انواع اقلیم را به شاگردان نشان دهید و در مورد پوشش گیاهی و درجهٔ حرارت و وضع بارنده گی در هر یک از اقلیم‌ها با شاگردان بحث کنید. - در مورد تأثیرات هر اقلیم بر نوع محصولات کشاورزی و خانه‌های مردم دقت کنید. - شاگردان را به چند گروپ تقسیم کنید و از هر گروپ بخواهید که در مورد اقلیم هر منطقهٔ آسیا بحث کنند و نتیجه توسط نمایندهٔ گروپ به صنف گزارش داده شود. - برای ارزیابی از سؤالهای پایانی درس از شاگردان پرسیده شود. - در پایان درس فعالیت خارج از صنف به شاگردان توصیه شود.	- شاگردان متن درس را به دقت می‌خوانند و دربارهٔ مشکلات خود از معلم محترم سؤال می‌کنند. - شاگردان تقسیمات اقلیم آسیا را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. - شاگردان در فعالیت گروپی شریک می‌شوند و دربارهٔ خصوصیات هر اقلیم با هم بحث می‌کنند. - نمایندهٔ هر گروپ نتیجه را به صنف گزارش می‌دهد. - شاگردان نقشهٔ آسیا را ترسیم می‌کنند و انواع اقلیم آسیا را با رنگ‌های مختلف نشان می‌دهند.	۳۵دقیقه

۸.جواب به سؤالات پایانی درس:

۱. اقلیم ساحهٔ قطبی و یخچالی
۲. بارنده گی سالانه آن خیلی زیاد است. هوا دایماً گرم و مرطوب است.
۳. اقلیم استوایی
۴. شبه جزیرهٔ عربستان

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- براعظم آسیا بنابر وسعت ارضی دارای اقلیم‌های جداگانه و متنوع است. هریک از مناطق اقلیمی آن شاخص‌های مهم تجارتی، صناعتی، فرهنگی و مواصلاتی دارد.
- مثلاً اقلیم موسونی در حاشیهٔ بحر هند باعث رشد جنگلات و انواع مختلف اشجار و نباتات مونسون گردیده است.
- اقلیم مدیترانه یی در حاشیهٔ شرق مدیترانه باعث پیداوار اشجار پرتقال، نیشکر و انواع میوه جات گردیده است.
- اقلیم ستپ در آسیا ساحهٔ مهم زرع گندم و حبوبات را تشکیل میدهد.
- اقلیم بارانی استوا در هند، بنگله دیش، چین ساحهٔ مهم زرع برنج را بار آورده است.
- منطقهٔ چرنوزیم کمربند مهم زراعتی و حاصل خیز ترین منطقه زرع گندم را در یوکراین و قسمت‌های وسط غربی آسیا تشکیل میدهد.
- اقلیم صحرایی و منطقهٔ خلیج ساحهٔ وسیع استحصال نفت را عرضه نموده است.
- اقلیم تایگا باعث انکشاف صنعت چوب سازی در شمال سایبریا شده است.

پلان رهنمای تدریس درس(۳۰)

زمان تدریسی: (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**جغرافیای بشری**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آگاهی از نفوس، زبان، ادیان و نژاد مردم در قارۀ آسیا اهداف جزی - آگاهی از تعداد نفوس قارۀ آسیا و پراکنده گی جمعیت در این قاره - درک رابطه بین تراکم جمعیت، شرایط آب و هوا، موقعیت جغرافیایی و وضعیت اقتصادی - آشنایی با کشورهای پرجمعیت در قاره آسیا - درک علل کمی جمعیت در برخی از نقاط آسیا - آگاهی از زبان‌های مهم در قارۀ آسیا - آشنایی با تنوع دینی و نژادی در قارۀ آسیا	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی، بحث گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشۀ سیاسی قارۀ آسیا، نقشۀ طبیعی قاره آسیا	
۵- شیوۀ ارزیابی	تحریری، تقریری	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - تصاویری از نژادهای مختلف قارۀ آسیا، نمونه‌های الفبا و یا مراکز مذهبی قارۀ آسیا را در پیش روی صنف و در کنار تختۀ سیاه روی دیوار قرار دهید و بعد در بارۀ آن‌ها از شاگردان سؤالات زیر را مطرح کنید: - این نژادها در کجای قاره آسیا زنده‌گی می‌کنند؟ - هر اندازه که به طرف شمال قارۀ آسیا برویم آیا رنگ پوست افراد سیاه می‌شود و یا سفید تر؟ علت آن چیست؟	(۱۰ دقیقه)

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷ - **فعالیت‌های تدریس معلم محترم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**
	■ درس را با دقت مطالعه می‌کنند. ■ کشورهای پرجمعیت در قارهٔ آسیا را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. ■ کشورهای کم جمعیت قارهٔ آسیا را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. ■ نام کشورهای آسیا، زبان و دین مردم آن را در کتابچه‌های خود هم در یک جدول می‌نویسند. ■ نژادهای مهم آسیا و مراکز مهم زنده‌گی آن‌ها را در کتابچه ی خود و هم در یک جدول می‌نویسند. ■ شاگردان به چند گروپ تقسیم می‌شوند و اعضای هر گروپ فعالانه در انجام کار سهیم می‌شوند.	- نقشه پراکنده گی جمعیت در قارهٔ آسیا را بالای تخته سیاه و یا به روی دیوار صنف قرار دهید. - از شاگردان بخواهید که یک بار درس را خاموشانه بخوانند و بعد لغات مشکل را از شما سؤال کنند. - کشورهای پرجمعیت را در قارهٔ آسیا بالای تخته بنویسید. علت زیادی جمعیت را در این کشورها از شاگردان سؤال کنید و بعد جواب صحیح بر روی تختهٔ صنف بنویسید. - نام کشورهای آسیا را بالای تختهٔ سیاه بنویسید. - زبان و دین مردم کشورهای آسیا را در یک جدول بنویسید. - تقسیمات نژادی قارهٔ آسیا را بالای تخته سیاه بنویسید، مراکز مهم زنده‌گی نژادهای سفید، زرد و سیاه را در یک جدول بنویسید. - دانش آموزان را به چند گروپ تقسیم کنید. - برای هر گروپ یک سؤال مشخص کنید و از اعضای گروپ بخواهید که در بارهٔ پاسخ آن‌ها فکر کنند و جواب را پیدا کنند. - برای ارزیابی ازسؤالهای پایانی درس از شاگردان بپرسید. - در اخیر فعالیت خارج از صنف را به شاگردان توصیه کنید. **پاسخ سؤالات جدول:** الف- مکان‌های مقدس مسلمانان در عربستان سعودی وفلسطین جای دارد ب- ممالک پرنفوس آسیا عبارتند از: چین، هند، اندونیزیا، پاکستان، بنگله دیش، جاپان و ممالک هند و چین . ج- زردپوستان در نواحی شرقی، جنوب شرقی آسیا و سایبریا زنده‌گی می‌کنند. د- تراکم نفوس در مناطقی است که دارای شرایط خوب زنده‌گی(باران کافی، خاک حاصلخیز و کاریابی) است . هـ - سیاه پوستان کمرنگ در جنوب هند، سریلانکا و جزایر مالدیو زنده‌گی می‌کنند. و- مناطق کم نفوس شامل مناطق کوهستانی اقلیم سرد، مناطق گرم و مرطوب جنگلی و باطلاقی است. ز- زبان وسیلهٔ افهام و تفهیم بین انسان‌ها می‌باشد.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

براعظم آسیا دست آوردهای بشری خیلی خوب دارد:
ازلحاظ نفوس کشور چین، هند، اندونیزیا و پاکستان- پر نفوس ترین کشورهای آسیا است که در انکشاف علم و فرهنگ نقش تاریخی دارند.
از لحاظ گسترش ادیان، عربستان سعودی مهد عروج دین مقدس اسلام و بعثت حضرت محمد (ص) میباشد که پیروان زیاد دارد.
دین بودیزم از هند منشأ گرفت. سرحد گسترش آن الی چین، جاپان، و جنوب شرق آسیا پیروان زیادی دارد.
مذهب یهودیت با رسالت حضرت موسی (ع) و عروج حضرت عیسی (ع) در غرب آسیا اوج گرفت.
از لحاظ تعداد زبان، زبان‌های مختلفی در آسیا وجود دارد، از قبیل عربی، عبرانی، اردو، هندی، چینایی، جاپانی، اندویزیایی، دری، پشتو و فارسی در آسیا گسترش یافته اند.
از لحاظ نژادی، نژادهای مختلف در آسیا حیات بسر می برند، نژاد زرد در چین و جاپان، نژاد سیاه در جنوب آسیا، و نژاد سفید در شمال غرب سلسله همالیه و سایبیریا به ملاحظه میرسد.

پلان رهنمای تدریس درس(۳۱)

زمان تدریس:(دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	جغرافیای اقتصادی	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آگاهی از وضعیت زراعت در قارهٔ آسیا و رابطهٔ آن به انواع اقلیم، آگاهی از مراکز مهم کشت برنج و چای در آسیا - شناخت مراکز مهم مالداری در آسیا - آشنایی با مراکز پرورش فیل در آسیا	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی، بحث گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشهٔ اقتصادی آسیا،عکس‌ها و تصاویری از مراکز زراعتی در کشورهای مهم	
۵- شیوهٔ ارزیابی	تقریری، تحریری، شفاهی، کتبی و کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: عکس‌هایی از مراکز کشت محصولات مهم زراعی در آسیا مانند برنج، چای را در پیش روی شاگردان قرار دهید و از آنها در این خصوص سؤال کنید. سؤالاتی از این قبیل: ۱. بیشتر مردم آسیا از چه راه‌هایی امرار معاش می‌کنند؟ ۲. مهمترین مراکز کشت برنج و چای در چه مناطقی از آسیا موقعیت دارد؟	(۱۰ دقیقه)

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	• مطالعه عمقیق درس • تشکیل گروپ‌های درسی و مشارکت فعال در بحث و گفتگو • ارائه نتیجه بحث و گفتگو در صنف • نوشتن پاسخ سؤالات در کتابچه‌های خود .	• عنوان درس را روی تخته بنویسید. • از شاگردان بخواهید درس را خاموشانه بخوانند بعد در مورد مشکلات خود از شما سؤال کنند. • نقشهٔ مراکز کشت آسیا را در پیش روی شاگردان قرار دهید. • عکس‌هایی از مراکز مهم زراعتی قارهٔ آسیا را به شاگردان نشان دهید و با استفاده از این نقشه‌ها و عکس‌ها سؤالات زیر را مطرح کنید: • مراکز کشت گندم، جو و جواری در چه مناطق از قارهٔ آسیا قرار دارد؟ چرا این مناطق برای کشت مناسب است؟ • مراکز کشت برنج در چه مناطقی از قارهٔ آسیا قرار دارد؟ چرا این مناطق برای کشت مناسب است؟ • مراکز کشتی چای قارهٔ آسیا در کجاست؟ • فرق کشاورزی ابتدایی و کشاورزی تخنیکی و پیشرفته چیست؟ و برای بهتر شدن وضعیت کشاورزی چه کارهایی باید انجام شود؟ • مهمترین مراکز پرورش دام پروری(مواشی) در افغانستان چه جاهایی است؟ • از شاگردان بخواهید نتیجهٔ بحث را به صنف ارائه دهند. • در اخیر درس راجمع بندی کنید. • برای ارزیابی از سؤالهای پایانی درس پرسیده شود. • در اخیر فعالیت خارج صنف به شاگردان توصیه شود.

۸.جواب سؤالات متن درس:

۱. اقتصاد قارهٔ آسیا متکی به صنایع، نفت و زراعت است (✓)
۲. کشورهای آسیایی می‌کوشند برای تامین مواد غذایی میزان تولیدات زراعتی را بالا ببرند (✓)
۳. در مناطق خشک قارهٔ آسیا برنج بیشتر تولید می‌شود(X): برنج بیشتر در جاهای مرطوب کشت می‌شود(X)
۴. در قارهٔ آسیا تولید چای در هند، پاکستان، سیلون و بنگله دیش اهمیت فراوان دارد (✓)

فعالیت خارج صنف:

فیل از جمله حیوانات پستاندار است و در مناطق گرم و مرطوب جهان زنده‌گی می‌کند.
در قارهٔ آسیا پرورش فیل در هند،برما، تایلند و سایر کشورهای جنوب شرق آسیا رواج دارد. از فیل در کارهای زراعتی و حمل و نقل استفاده می‌شود.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

- براعظم آسیا از لحاظ منابع اقتصادی خیلی غنی است.
- همین اکنون بازار تجارتی جهان در اختیار چین، جاپان، اندونیزیا و مالیزیا است. تمام تولیدات افزار الکترونیکی در بازارهای جهان از طرف چین، جاپان و اندونیزیا عرضه میگردد.
- تولید رابر اندونیزیا در ساختن تایر و تیوپ به کار میرود.
- تولیدات پارچه‌های ابریشمی چین شهرت جهانی دارد.
- زرع برنج و حبوبات به انواع و اقسام مختلف دستیاب میشود.
- تولیدات چوب در منطقه مونسون و منطقه تایگا شهرت زیاد دارد که در موبل و فرنیچر از آن استفاده صورت میگیرد.
- صادرات تیل و گاز ذخایر مالی کشورهای خلیج را بطور چشم دید افزایش داده است که قسماً احتیاجات جهان را مرفوع میسازد.
- اقلام مهم تولیداتی آسیا برنج، گندم، جو، جواری و حبوبات پلی دار گل آفتاب پرست، کنجد، زغر، شرشم بوده که در اکثر کشورهای آسیایی زراعت معاصر و بطور محدود در کشورهای رو به انکشاف زرع عنعنوی هم رواج دارد.
- آبیاری هم به شیوهٔ عنعنوی و هم به شیوهٔ عصری به ملاحظه میرسد.

پلان رهنمای تدریس درس(سی و دوم)

زمان تدریس: (دو ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**معادن و صنایع**	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آگاهی از معادن و صنایع قارهٔ آسیا اهداف جزیی - آشنایی با مهمترین منابع معدنی قارهٔ آسیا نظیر نفت گاز و زغال سنگ - آشنایی با مهمترین کشورهای صنعتی قارهٔ آسیا(جاپان،روسیه) - آشنایی با تولیدات مهم صنعتی قارهٔ آسیا - آشنایی با برخی از مهمترین مراکز توریستی قارهٔ آسیا	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی، بحث گروپی	
۴- مواد و لوازم ضروری تدریس	عکس‌ها و تصاویری از محصولات صنعتی قارهٔ آسیا، نقشهٔ توزیع معادن و صنایع قارهٔ آسیا عکس‌ها و تصاویری از مراکز مهم توریستی قارهٔ آسیا	
۵- شیوهٔ ارزیابی	تقریری، تحریری	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - تصاویری از پالایشگاه‌ها و یا مراکز استخراج نفت و گاز خلیج فارس را به شاگردان نشان دهید. - تصاویری از مراکز صنعتی جاپان، روسیه، هند و جمهوری مردم چین را به روی دیوار بچسپانید. - تصاویری از نمونهٔ صادرات کشورهای پیشرفتهٔ قارهٔ آسیا و یا نقشهٔ صادرات و واردات کشور افغانستان همراه با کشورهایی که کالا از آن‌ها وارد افغانستان می‌شود به شاگردان نشان دهید و سؤالاتی در این خصوص از آن‌ها بپرسید.	(۱۰ دقیقه)

۷- فعالیت‌های تدریس معلم محترم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
• عنوان درس را بالای تخته سیاه بنویسید. • از شاگردان بخواهید درس را خاموشانه بخوانند و اگر سؤالی داشتند از معلم محترم بپرسند. • تصاویری از مراکز استخراج نفت و گاز در قارۀ آسیا در پیش روی شاگردان قرار دهید. • با استفاده از تختۀ سیاه، مهمترین کشورهای تولید کنندۀ، نفت، گاز و زغال سنگ را در قارۀ آسیا به شاگردان معرفی کنید. کشورهای تولید کنندۀ نفت شامل عربستان، عراق، ایران، کویت، امارات در حوزۀ خلیج فارس و اندونزیا و میانمار در جنوب شرق آسیا می‌باشند. در تولید زغال سنگ ایران، ترکیه و هند مشهور هستند. • تصاویری از مراکز مهم صنعتی در کشورهای روسیه، چین و هند به شاگردان نشان دهید و نمونۀ کالاهای این کشورها را بالای تخته سیاه بنویسید. در مورد علل پیشرفت صنعت در این کشورها و عقب ماندن برخی از کشورهای دیگر در این قاره با شاگردان بحث کنید، برای مثال جاپان را با عراق مقایسه کنید. • در مورد اهمیت صنعت توریزم در اقتصاد کشورهای آسیا، مانند هند بحث کنید. آثار توریستی در کشور افغانستان را به شاگردان معرفی کنید.	• درس را عمیق مطالعه کنند. • مهمترین معدن و منابع در قارۀ آسیا و کشورهای تولید کنندۀ این معدن را بشناسید. نام کشورهای تولید کننده نفت و زغال سنگ را در قاره آسیا در کتابچه ای خود بنویسند. • مهمترین کشورهای صنعتی در قارۀ آسیا و علل پیشرفت این کشورها را در کتابچه خود یادداشت کنند. • در مورد علل عقب مانده گی برخی از کشورهای آسیا با یکدیگر بحث کنند و نتیجه را به صنف گزارش دهند. • آثار و مناظر توریستی را در کشور افغانستان نام ببرند و توضیح دهند که برای رونق توریزم در افغانستان چه کارهایی باید انجام شود.	۳۵ دقیقه

۸ .جواب سؤالات پایانی درس:

۱. نفت بیشتر در کشورهای عربستان، عراق،ایران، کویت،امارات، اندونیزیا و میانمار موجود می باشد.

۲. صنایع ثقیل کشورهای آسیایی شامل صنایع موتر سازی، تراکتور و کمباین ماشین آلات راه سازی، کشتی سازی ذوب آهن می‌باشد.

۳. مهمترین کشورهای صنعتی آسیا روسیه، هند، چین و جاپان می‌باشند.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

. در براعظم آسیا انواع معادن و جود دارد که باعث غنای هر یک از کشورهای مربوط آن میگردد،بطور مثال:

. معادن نفت بطور سر شار در کشورهای خلیج،ساحۀ آذربایجانی.

. سواحل بحر هند و روسیه آسیایی وجود دارد.ترکمنستان،تاجکستان، قزاقستان با داشتن نفت عاید قابل ملاحظه دارند.

. گاز طبیعی هم در همین نواحی فوق به مقدار زیاد وجود دارد.

. زغال سنگ هم در قارۀ آسیا به و فرت استخراج میشود.

. معادن آهن،مس،طلا و نقره،کوبالت و یورانیم نیز برغنای این براعظم افزوده است.

. صنایع ثقیله در روسیۀ آسیایی،چین،جاپان و کشور هند برازنده‌گی خاص خود را دارند،آلات و افزار ثقیلۀ زراعتی بحری،سفینه‌های هوایی،طیاره،هلیوکوپتر،و اگون‌های ریل، موترهای بار دار،تیز رفتار به انواع مختلف درین قاره تولید میشود.

. مواد و آلات برقی،از قبیل رادیو،تلویزیون،کمپیوتر و وسایل بازی اطفال در چین،جاپان و اندونیزیا به حدی تولید میشود که بازارهای جهان را مملو ساخته است.

پلان رهنمای تدریس درس(۳۳)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	جغرافیای مواصلاتی آسیا	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با راههای مواصلاتی در قارهٔ آسیا اهداف جزیی - آشنایی با قدیمترین جادهٔ مواصلاتی در آسیا(جادهٔ ابریشم) - آگاهی از تقسیمات جاده‌های مواصلاتی - آشنایی با خطوط راه آهن، راههای بحری و هوایی در قارهٔ آسیا	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی و بحث گروپی	
۴-مواد و لوازم ضروری تدریس	عکس‌ها و تصاویری از خطوط راه آهن، کشتی‌ها و هواپیماها	
۵- شیوهٔ ارزیابی	تقریری، تحریری	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: - طرح سؤال در مورد اینکه آیا تاکنون چیزی در باره جادهٔ ابریشم شنیده اید، این جاده کدام کشورها را در قدیم به یکدیگر وصل می‌کرد و چه اهمیت داشت؟ نمایش تصاویری از خطوط راه آهن، تصاویری از کشتی‌ها در یک بندر و هواپیما را به شاگردان نشان دهید و مزایای هریک از این خطوط را برای شاگردان توضیح دهید.	(۱۰ دقیقه)

۷ - فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
• از شاگردان بخواهید که درس را خاموشانه بخوانند و مشکلات خود را از شما بپرسند • انواع راهها و تقسیم بندی آن‌ها را روی تخته سیاه بنویسید. • دربارۀ طویل ترین خط آهن روسیه معلومات دهید. مهمترین کشورهایی که در قاره آسیا دارای خطوط آهن هستند برای دانش آموزان معرفی کنید. • در بارۀ امکانات قارۀ آسیا با توجه با بحیره‌ها و خلیج‌های آن بحث کنید و مهمترین آبناهای قارۀ آسیا را به شاگردان معرفی کنید. • اهمیت خلیج فارس و بحیرۀ عمان را برای دنیای امروز و تجارت جهانی بحث کنید. • شاگردان را به چند گروپ تقسیم کنید. و از آن‌ها بخواهید در بارۀ اهمیت هر یک از خطوط آبی خاکی، راه آهن و خطوط هوایی با هم بحث کنند و نتیجه را به صنف گزارش دهند. • از سؤال‌های پایانی درس از شاگردان بپرسید. • کار خانه گی را توصیه کنید.	• شاگردان درس را به دقت مطالعه میکنند . • مهمترین کشورهای قارۀ آسیا را که دارای خطوط آهن هستند در کتابچه خود بنویسند. • کانال‌های مهم قارۀ آسیا را بر روی نقشه نشان می‌دهند. • در فعالیت گروپی فعالانه سهیم شوند. در بحث‌های گروپی شریک شوند. • به سؤالات پایان درس پاسخ می‌دهند.	۳۵ دقیقه

۷.جواب سؤالات پایانی درس:

۱. راههای مواصلاتی خشکه شامل سرک‌های موتر وخطوط آهن می‌باشند.
۲. ارزان ترین و امن ترین راه‌های مواصلاتی خطوط آهن می‌باشند.
۳. آبنای هرمز بین بحیرۀ عمان و خلیج فارس قرار دارد.
۴. کانال سویز، بحیرۀ احمر را به بحیرۀ مدیترانه وصل می‌کند.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

براعظم آسیا در تاریخ قدیمه و حال خطوط مواصلاتی طویل و سراسری داشت.
راه ابریشم از نمونه راههای بزرگ تجارتی بود که چین را به دول مرکزی آسیا و براعظم اروپا و افریقا وصل میکرد.
بزرگترین و طویل ترین خط آهن در آسیا است که اروپا را به بندر والادی و استوک شرقاً غرباً وصل میکند.
خطوط مواصلاتی خشکه در هر یک از کشورهای آسیا انکشاف یافته و در قلب کوه‌ها با حفر تونلها راه حمل و نقل را فراهم ساخته اند.
راه‌های بحری در اوقیانوس هند، بحیرۀ عرب و بحرالکاهل زمینه کشتی رانی را فراهم ساخته، بین دول آسیایی و جهان ارتباطات تجارتی را فراهم میسازد. ازین سبب در سواحل آسیا بندرگاه‌های متعددی وجود دارد، که بندر سنگاپور و شانگهای، ممبی مثال‌های بارز آن است.
از لحاظ مواصلات فضایی هر کشور آسیایی دارای چندین خط هوایی بین المللی میباشد. مهمترین آنها در دهلی، دوبی، چین و جاپان وجود دارد که روزانه تعداد زیادی طیاره‌های تجارتی و مسافربری پرواز می نمایند.

پلان رهنمای تدریس درس(۳٤)

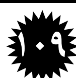
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**جغرافیای سیاسی آسیا**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی و ذهنیتی).	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با تقسیمات سیاسی بر اعظم آسیا اهداف جزیی - آشنایی باکشورهای کوچک و بزرگ آسیا - آگاهی از تقسیمات سیاسی قارهٔ آسیا - آشنایی با کشورهایی از قارهٔ آسیا که به بحرهای آزاد راه ندارند. - آگاهی از علل استعمار کشورهای آسیا توسط اروپایی‌ها، - آشنایی با استرداد استقلال کشور افغانستان	
۳- روش‌های تدریس	روش توضیحی و بحث گروپی	
۴-مواد و لوازم ضروری تدریس	نقشهٔ سیاسی قارهٔ آسیا	
۵- شیوهٔ ارزیابی	تقریری، تحریری	
۶- فعالیت‌های تدریس وآموزش در صنف	ادای سلام : فعالیت مقدماتی و ایجاد انگیزه: از شاگردان سؤال کنید که کدام یک از شما جغرافیای سیاسی را می‌دانید؟ نقشهٔ سیاسی قارهٔ آسیا را به شاگردان نشان دهید و از آنها بخواهید که به نقشه نگاه کنند و چند کشور بزرگ و کوچک را در قارهٔ آسیا نام ببرند.	(۱۰ دقیقه)

۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	زمان به دقیقه
• عنوان درس را بالای تخته سیاه بنویسید. • از شاگردان بخواهیدکه درس را خاموشانه بخوانند و سؤالات خود را از شما بپرسند. • توجه شاگردان را به نقشهٔ کتاب یا نقشهٔ بزرگی از تقسیمات سیاسی قارهٔ آسیا جلب کنید. • به دانش آموزان توضیح دهید که در قارهٔ آسیا ۴۶ کشور مستقل وجود دارد و نظام حکومتی این کشورها با یکدیگر فرق دارد. در مورد نظام حکومتی بعضی از کشورها مثال دهید. • صنف را به چند گروپ تقسیم کنید. و از هر گروپ بخواهید که با توجه به نقشهٔ کتاب، کشورهای هر منطقه را مشخص کنند. برای مثال کشورهای خاورمیانه، جنوب آسیا، شرق آسیا، شرق دور، آسیای مرکزی، آسیای شمالی و آسیای غربی. • از شاگردان بخواهید کشورهایی را که در قارهٔ آسیا به بحر راه دارند نام ببرند. مزایای دسترسی به بحر را برای این کشورها توضیح دهید. • از شاگردان بخواهید کشورهایی را نام ببرند که در قارهٔ آسیا به دریا راه ندارند. مشکلات این کشورها را برای شاگردان توضیح دهید و با آنها بحث کنید که برای حل این مشکل چه کارهایی را می‌توان انجام داد. • در مورد علل استعمار کشورهای آسیایی و کشورهایی که این قاره‌ها را استعمار کرده اند توضیح دهید. • شاگردان به گروپها تقسیم شوند بعد از کار گروپی نمایندهٔ هر گروپ موضوع خود را در پیشروی صنف تشریح کنند. • برای ارزیابی از سؤالهای پایانی درس پرسیده شود. • در پایان درس فعالیت خارج صنف به شاگردان توصیه شود.	شاگردان درس را به دقت مطالعه میکنند . • نام کشورهای قارهٔ آسیا را در کتابچه خود بنویسند. دریک جدول نوع حکومت این کشورها از نظر دسترسی به بحیره‌ها و یا عدم دسترسی به بحیره‌های مهم جهان مشخص کنند. • در بحث گروپی فعالانه شرکت کنند.	۳۵ دقیقه

۸ - جواب سؤالهای پایانی درس:

۱- جغرافیای سیاسی شاخهٔ از علم جغرافیه است که در بارهٔ حدود و سرحدات کشورها روابط داخلی و بین المللی و تشکیلات اداری آنها بحث می کند.

۲- در افغانستان، ایران، پاکستان و غیره.

۳- افغانستان، ازبکستان، ترکمنستان، تاجکستان، قراقستان، وغیره.

۴- براعظم آسیا منابع معدنی فراوان و با ارزشی، محصولات زراعتی مهم و جمعیت و بازار فروش قابل توجهی دارد به همین علت مورد توجه کشورها اروپایی می باشد.

۹ _دانستنی‌ها برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

. براعظم آسیا از لحاظ سیاسی قدیم ترین براعظم جهان است که بار اول تشکیل دولت در آن صورت گرفته است،چین قدیم،آریانای قدیم(افغانستان فعلی)فارس قدیم (ایران موجوده)،هند قدیم،بین النهرین با دولت بابلی‌های قدیم در عراق،حجاز و عربستان سعودی هر کدام نمود در واحدهای سیاسی بزرگی بودند.

. در قرن بیست و بیست یک در اثر نفوذ کشورهای غربی در ساحۀ خلیج دولت‌های متعددی بوجود آمد.

. دوبی شرق و جنوب شرق آسیا هر کدام از استعمار رنج فراوان دیدند.

. در اخیر حرب اول و حرب دوم جهانی یک تعداد زیاد دولت‌های مستقل در آسیا پا به عرصه وجود گذاشت.

. در سال ۲۰۰۸ تعداد دولت‌های مستقل آسیا به (۴۹)کشور میرسید. مراجعه به جدول ضمیمۀ کتاب.

. دولت‌های شاهی اکثراً به جمهوری مبدل گردید.

. از لحاظ قدرت سیاسی چین و هند در آسیا مقام اول دارند.